

1135

797.

F

Dem Kaiserlichen Vieländer zu Leis
überzahlt.

Dieses Fund.

797

1135.

Jürri Reimarf

ia

temma wiol,

ehf

„kes Gummalat ni lasseb tehha kui
temma tunneb üllewelt.“

Tarto linnas, 1853.

Trükkitud H. Paatmanni kullo ning warraga.

Der Druck dieser Schrift ist unter der Bedingung
genehmigt worden, daß nach Vollendung desselben die
vorschriftmäßige Anzahl von Exemplaren der Abgetheil-
ten Censur in Dorpat vorgestellt werde.

Dorpat, den 29. Februar 1852.

Abgetheilter Censor in Dorpat,
Colleg. Rath J. de la Croix.

(L. S.)

Kes Jummalat ni lassib tehha
Kui temma tunneb üllewelt,
Ei Jummal temmast ärra lähhe,
Et temmal kül on hädda teal.
Siis jinna usko tunnistad
Kui häddas ussub Jummalat.

Hamburri lin on põhjapoolsel Saksa maal, Elbe jõe kaldal, suur, ja uhke kaubalin, kus paljogi kennauid ulitsaid ja uhkid ja kõrkid hõneid on. Agga kuida iggal pool mailmas, nenda ka siingi sure rikkuse kõrwas waesust, ja kenaduse kõrwas innetust nähha. Lähhemad surist ulitsatest piisofesed põikulitsad ja umbesed tännawad wälja, mis üksiko majade due lõppetawad, kus siis waese rahwa hõnelesesed seiswad, kes omma palle higge sees, õtse neist rasofeist omma kõhto täitwad, mis rikkaste laudade pealt mahha langewad. Sesinnatses linnas hakkab meie jut.

Aastal 1649, Paasto ku algus istus madalas toateses, mis umbrännawa soppis seisis, noor 28 aastane mees älli kõrwas ja tigetas tuggewaste ühhe läega kätti, agga teises hoidis ta ramatut, kelles ta hõlega lugges. Tubba olli kül maddal ja majariistad ollid alwad,

agga seina peal olli kaunis suur riol *) täis ramatuid, mis sel aéal wägga kallid ollid. Senest arwata, ep olnud nende perremees mitte ei kingsep, ei kogikol, egga ka kannakittuja. Noort meest diete wadates, olli temma wäljastpididine ehhitus jo surema seisuse modi. Ta kandis lühhitese parra, ta pitted musteruged juuksed langesid kauniste soetud kulla ja õllade peale, ja must sammetine mütsikenne kattis ta pead. Kaela ehteks olli temmal walge ja targaste pillutud kaelus, ja must west olli temmal selgas. Laiad frookkäisjed ollid läikima nuppukestega käeware ümber kinnipandud ja plüstepaelad siddusid alpidi põlwe ühtaego pitki walgid niitsukki kinni, kennea jallad warjatud ollid. Korraсте puhhastud ja mustad kingad ollid jalge otsas. Ei pannud luggeja tähhelegi, et kätt seisma olli jänud, kunni lapsenut, esite iljokeste, agga pärrast tuggewamaсте, temmale sedda meletulletas. Jkka weel luggedes, teggi ta omma su lahti ja hakkas lapse surrumiseks lahke hälega laulma:

„Mägga minno titteke; waese rahwa lapsokse. Nüüd lugges ta jälle ommas wõera kele ramatus ja piddas isseenneses arro ja ütles: „kuida se salm meie kele käib?“ Nenda mõtteldes figetas ta piisokest küssakaela ja ütles lauldes: „Külwoib hea larijane kät panna lambo külge“ —

*) riol on seina naale seatud laudid, kelle peal ramatuid hoitakse.

et olle ommete waggane mo lapsote! — „neid nita korraste, end ial mitte nülgi.“ So se on korras! agga nüüd weel õppetus: „Ni wallitseja ka peab rahwal' teggema, kui temma kitus ei pea nurja minnema.“ Agga minno laulud lähewad tõeste nurja, kui mo naisoke sellesinnatse karjuja minno holeks üksi jättab. Minna seadan sõnno kotte, agga temma karjub umbropso kuida ta tahhab ja jõuab. Kui kaugele olled sinna piisokene wõsso ommast isfalikkust kannust ajanud!

Ta wöttis poisikese lätkest ja kandis tedda, wahhel sillitades, wahhel jälle laulosid kotte seades, toas sinna ja tänna. Piisoke aastane laps ajas ommad sõrmekesed isä karwo kiuni.

„Weike kelm!“ tõrreles isä — „miks saasid sa mind kuulmata? ja waewad peale lõpmata? tasjud armo wihhaga? Ei mitte! sedda wimisti ei te sa mitte. Mikspärrast lubbasin minna sinno emma wasto sind senni hoida, kunni ta taggasi tulleks! Sepärrast: — so kätte ustud ammetit pea ausast ülles — mis ülle sedda, se on taewa Jäsa holes —

Nüüd koppotadi uksse külge. Perremees hüdis: Ustu sisse!

Selle kässo peale läks uks lahti ja wõeras astus sisse, kelle rided sedda tunniastasid, et ta kõginaene olli. Temma punnased, hästi numatud ja walge tannuga ehitud palled, ta täis tuggew tehha, ning kaunis kortsik ja kamsol näitsid täi-

eeste, et ta omma leiwawannemate eest murret fandest, omma ihho polnud unnustanud.

„Kas ellab siin laulomeister Reimark?“ küsis kõginaene pärrast terretamist.

„Sinno ees seisab lauloteggija,“ — ütles Reimark lahkeste. „Mis asja sul on minno jures?“

„Minna ollen Barbara Kalliwiiin“ — ütles kõgineitsi. — „ja rikkas kaubaherra Tobias Wustermann ubba ulitsal, on minno perremees, kelle jures minna kõginaeseks ollen. Gesäma herra jures, kes wimati peaaego radiherraks olleks pandud, kui Snitjeri poolt mõnd meest polleks rohkem olnud. Paasto ku 16 päwal on temma sündimise päaw —

„Di, se on ta minno sündimise päaw“ — ütles Reimark sekka.

„Ja sowin minna sinnult üht laulo, kenna illus ja pitt, maksko se 2 ehk 3 rnbla — kelle fees kõik tulleb sowida, mis mo herra ial iggatseb!“

„Ja mis ta iggatseb? Puduk temmal terwit? on ta südda raske? wai ons tal rikkad laewad kalli kaubaga merre peal, kelle tullemist warjolisfe saddamasse ta otab? ehk tahhab ta tütrid hästi mehhele panna ja poegadele soja pessepaike walmistada? Kas ta armastab, kuida aulif Doktor M. Luterus teggi —, oia naesofest, wina ja laulo?“

„Pissut terwit woid sa laulo sisse ifka weel seada —“ ütles kõgineitsi — „ehk temmal küll

ei ainus sõrmeotski haiget te. Ja rikkust ta, ehk temmal sedda põhko ka jo kül on. Ta lae wad on jo saddamas warjul, ja kaubadki jo wäljas, muißt aiatades muißt weel howis meie maja tagga. Üks poeg ja üks tüttar on temmal kül, agga neist ärra lauso ommas laulus ei sõnnakestki, muido rikkud sa temma head meelt ühhe hobiga ärra; sest tüttar põeb tisißusse tõbbe ja poeg on hopis hukka läinud ja jo ammogi ärrajooksnud, ning wahhest soldat ja kes teab mis ammetmees wahhest olnud."

"Agga tüttar wõib jo terweks sada ja poeg ümberpöörda omma kurja teede pealt —" ütles Neimarf. "Ja se olleks, minno arwates, tõige kaunim sowimine sinno herrale."

"Ei foggoni!" hüidis neitsi Barbara — "Wõtta minnult õppetust! Wata, kui ühhes waekausis minno isfanda lapsed olleksid parranend ihho ja hinge poolt, ja teises olleks radi herra ehk burmeisteri *) au nimmi sada: ma wean fißla mis peale tahhad, mo isfand ajaks wist kohhe kaid õiele au nimmetä järrele, ja waotaks sedda waekausi mahha, ning teine waekaus terkiks: Kulda, hõbbedat, ehtid, sammetid ja sidi on temmal jo kül; agga rohkem au, rohkem austust innimeste ees püiab ta sada."

"Agga mitte Jummalä ees!" ütles Neimarf

*) Burmeister, saksa keele Bürgermeister on linna üllem kohto wannem.

tasfaiillikeste omma parra fisse. Ta näggo sai uõsina nukraks. Ta ohkas süddamest ja räkis sallaja isseennesele: "Sesuggust laulo, ja sesuguse mehhele, peab minno pea ja käsfi nüüd teggema!" Ta piddas isseenneses arro, kas piddi tööd wästo wõtma wai mitte, — watas poeafest kes käefesed ümber isä kaela olli sirrutanud, siis jälle pitka lastifese pole, mis püsti seinanaal feistis.

"G" keel on katti" — räkis ta ennesele — "poogna wai on otsas. Amarillis me kallis naene on wiinije rahhaga turrule läinud — sepärrast Jürri õun on appu kül, agga lö hambad fisse. — "Armas neitsi Kalliswiin millaks tahhad sa laulo walmis sada?"

"Sjamaste tunnahõimen" — ütles kõgineitsi — "sest tänna on ja Marzi ku 12nes pääw. Agga laul peab hirmus illus ollema, ütlen ma sulle. Ma tahhaks se fõrd üllem olla ja parremat annet wia kui kaubapoisiid ja teine perre, Seada omma tööd sedda modi ja ma tahhan näidata, et ma ka sitke polle."

"Hea kül!" ütles Reimarf — küllap ma teen mis ma jõuan ja oskan. Agga kule!" — ta läks punnaseks näost — ja ütles: õn on ennamiiste ifka laulikute waenlane. Nälgas lind laulab saggedaste kül kõigekaunimaste — agga ehk sinno mõtted lähewad wahheest, teisale, ja sinna jättad walmistud laulo mulle ennesele lauletamaks. Sepärrastanna mulle rubla käerahhaks."

Neitsi Kallismiin näppiastas omma rahhakurolukko lahti, õngitses rublatükki wälja ja andis sedda lauliko kätte. Siis fergites ta omma kornikese kaant, kus mõnda kallist roga sisse olli pandud ja ütles: „Kui sa pahhaks ei panne, siis ollen ma sulle, et sa rõõmsama melega laulosanno mõiksid kolkoseada, mõnda maitsewat roga kasatonud. Ma sowin, et kõik õige suupärrast oleks.“

Sures pakkituses watas ißand Reimart pealt, kui neitsi Kallismiin ommast kornist walgele toimetas, mis pottides, waagnates, pabberi sisse mäsitud ja puddelise täidetud olli.

„Wõtta wasto tännoga, mis õn sulle jagab“ — ütles ta lihhameel — „Katsu, et se roog warrastud polle“ — kostis ta õiglane südda. Pisko mõitlemise järrel sai wiimne mõimust.

„Jätta omma anded ennesele — rälis ta kindla sannaga. — „Sa walmistad ommale wahhest suurt pahhandust, kui so ißand teada saab, et sa temma —“

Siin jättis ta jutto seisma, sest kõginaise näggo kulutas surt immetsemisist.

„Mis so mele tärkab meister!“ — hüidis ta, õtse kui hawatud. „Mis so jut tähendab? Mõtled sa wahhest, et ma sesuggune ollen, kes omma leiwamannemate taggant peaks warrastama? Se siin —“ ta näitas roogade

peale — „jõi eila sakste laua pealt ülle, ja ma toon sedda praua teades. Temma teab, et ma seie pididin tulles, ja on mulle sedda korni isse täitnud, et sinna selle läbbi rõmustud, sedda osavamalt laulosanno mõitšid kof, koseada.“

„Suur tänno siis, kui luggu nenda on,“ — ütles Neimark rõõmsast. „Muidogi siggins õnnesõimimine palju mõnnusamaste, kui toit ja jomaaeg suud ja süddant on rõmustanud. Sedda teadis peawacnem Izaak ommal aeal hästi kül, sepärrast käsķis ta omma esimest sündinud poega Esawit, kedda tahtis õnnistada, ommale linto lasta, ja maggusat roga walmistada, mis suu pärrast pididi ollema. Head teed, neitsi Kalliswiin!“

Nappilt olli kõgineitsi toast läinud, siis tantšis Neimark rõõmsaste omma poakesega möda tubba.

„Kuida wõttab mo kallis naesoke, mino süddamest armastud Amarillis ommad silmad laiale ajada“ — õiskles ta — „kui ta neid maiusi näeb, mis ial weel meie laua peale polle sanud. Ja G-keelt ja poogna waiko jõuan ma nüid ta soetada!“ „Minne“ — ta wiiskas poisi älli taggast — „ei ma jõua ennam kannatada — paar tripu pean ma ikka omma süddame tergituseks teggema, kui sa jällegi hakkalsid karjuma.“

Ta jookšis nurķa ja tõi sealt püstikasti seest mängoriistapu wälja, mis piššut surem kui wiol,

agga wähhem jälle kui paswiool olli — kellel
7 keelt loeti, kenneſt G: keel katti olli — ja
mis jalla ehk warda peal ſeiſis. Neimari iſtus
älli kõrwa, panni wioli põlwele wahhele ja
wõttis poogna parrema kätte. Enne kui ta wäg-
gewa tripudega hakkas mängima, ütles ta pak-
kitud süddamest: „Waene Wüſtermann! Tõeste?
radiherra: ehk burmiſtri: nimmi maksab ſinno
meleſt rohkem kui poeg ja tüttar? Esmalt minno
Jummal — ſiis naine ja laps — peale ſedda
minno wiol ja wimaks minno ramatud. On
ja jäwad need mo ommaks: ſiis ollen ma täieſte
õnnelik.

Ja ta mängis ja laulis rõõmsa hälega.

„Armoliſelt jägga ſinna
Toiduſt tarwitufeſ mull'
Jggapääw, et ſaakſin minna
Jhhotoidust, tarbeks kül.
Riſtuſt ſuurt, ei pallu ma,
Pudo eest mind hoia ka;
Parrast oſa, Jummal anna
Mulle, mo eest murret kanna.

Jesand Jürri tõotas hakkatuſelt kül paar
tripo mängida, agga olli pogen kord liſumas,
ſiis ſai tripuſid luggemata hull, ja ta unnuſtas
mängides lapse kiſſagi, mis älliſt tuggewaſte
hüidis. Ei katkend G: keelgi teind mängimisele
pakki, waid lõppis mäng ſiis waſt järsko, kui
toauks ätkiſte lahti läks ja emmand Neimari
ſures tuſſas ja weſſiſte ſilmadega tuppa aſtus.

Käſſiringutades kaebas ta omma mehhele

ja ütles: — „Mo rahhahukkur on ärrawarras-
tud, riimad katkilõigatud! — wata seal! kõik
meie rahha on otsas! ja weel polle ühtegi lõu-
neks ostetud! Mis peame nüüd söma? kust särka
same omma poisikesele? kust pima wõtma temmale,
kedda tänna tahtsin ärra wõerutada?

Raebtusest roidund, piddas ta piisut wahhet,
ja andis nenda omma mehhele mahti, omma
arro möda kosta, kes naest nenda tõrreles
õiendas.

„Di, oi, emmand Anna Margareta!“ hak-
kas ta peale, — egga olnud nüüd ennast head
luggu, sest muido nimmetas ta omma naest me-
lites Amarillis, kuida meie wahhest: Ellake
ütlemine — „Sa olled mind peaago pool surnuks
ehmatand! Ja milspärrast? Wanna nahktaško
pärrast, kus rubla ja mõnni koppil sees olli.
Armas naene! kuhho on sinno Jummala-lotus
jänud? Se on jo ärrasulland, kui paastoagene
lummi kurwastuse päikese paistel! Sest on mulle
suur õn, et minno kohta se piisoke äppardus
ei juhtund. Olleks minna lastnud, taško
warrastada, siis olleksid sa tõeste jälle mo-
kallist lauliko-ammetid laimand, mis sinno ar-
wates mind wahhest pimmedaks, wahhest kur-
diks, ja wahhest peast rummalaks peab teggema.
Ja, jah, ka targa ilmalastele lüiafse näppo
ninna al, ja tehhafe pahha puksi.“

Need augutusi mõedusi. Parremaste kui
kõik troostisannad kinnitasid need sannad emman-

dat, ta tõusis äkkitselt otse kui surest wäsimusest
püsti, ta kawatse näos olli jälle punna tõusnud.

„Oh Jürri!“ ütles ta tõrrelde — „mis
olleksid sinna minnota, ilma omma holitsewa
naeseta! Wõera rahwa mängopall olleksid sa —
pilliroog, mis tulest sinna ja tänna kõigutakse!
Kui saggedaste piddin minna parrandama, mis
sinno liiguskumine, sinno — “

Reimark olli omma wioli kõrwale pannud.
Ta panni kae omma naese kaela ümber ja tõmbas
tedda älli peale, kus lapsok omma selge ja sin-
niste suurte silmadega wannemate otse wahtis.

„Eks olle nenda!“ ütles laulif — „sinna
polle ei milgi kombel-Tobias Wusterman! Eks
maks sa sesinnane meie poeg rohkem kui sadda
nahkkufrud mitme tuhhande rublaga? “Ja en-
näh — ta tõstis rätikro rogade pealt pisut
üllesse — „Summal on jo jälle asfemele andnud,
mis sadana sellid teiselt poolt meie käest wõtnud.
Agga meie tahhame ikka peale rahhus ja ühhes
meles ellada, kuida ristirahwa abbiello-rahwa
kohhus on.

„Sinna olled paljo parrem kui minna!“
ütles nuttes Margareta.

„Ja sinna targem, hoidlikum, holikam kui
minna — [ühhe sõnnaga: minno süddamest ar-
mastud Amarillis!“ — kitis Reimark.

„Ja sinna selge naljahanimas omma pagga-
nawärki nimmetusega“ — tõrreles Margareta.
„Oleks ma õmmetige mitte sinno wõimust andnud,

fui poissti ristmises „Silwius“ nimetati. Ei ühhelgi mõistlikul inimesel koggon Hamburri linnas polle seddawärki nimme!

Selle wahhe aeal olli Reimark laks klasi kalli Malaga winaga täitnud.

„Meie lapse aealiko ja iggawese õnne peale! ütles ta. Müid piddi Amarillis ka klasi wõtma ja sellega omma mehhe klasi külge tõukama. Agga jues weel püidis teine kässti iljokeste laua pealt rahha pihko sada.

„Polite!“ hüidis Reimark, ja temma kässti olli wirgem ja osawam rahha wõttes. „Minno wiol tarwitab G: keelt, ja poogen waiko. —“

„Ja meie pois päiwis paar kortnad pima“ — ütles Amarillis ja temma kässti plüidis mehhe kae seest rahha ärraõngitseda — „õiguse poolt tulles ellawate eest rohkem murret piddada kui furnute eest.“

Agga seddapuhko olli isfand Reimark kindel ommas sõnnas, ja rahha laks polite.

Sellesamma päwa õhtol istus isfand Zürri Reimark Hamburri linna saddama silla otsas, ja seadis laulo kofko. Roddunt olli ta ärra: põggenend, sest ta weike poeake, kedda emmand Anna Margareta kindla nõuga hakkand wõerutama, teggi rohket kissa. Sepärrast teggi ta saddama silda ommaks laulo:paigaks. Agga täna ei sigginsend laulosõnnad mitte ni mõnnusaste ja laddusaste, kui muido, sest tännase laulomood,

ja se, kelle kitusels ta sedda piddi teggema, olli temmal hopis wasta meelt. Ilka pimedamaks läts õhto, kellad löid tundisid; taewatummi külges hiilgasid hõbbewärki tähhed ja nende lumma paistis Elbe jõe wee pinna peal, mis kohhades wasto silda löi. Laewade peal, kenne woimato mastide hulk kui mets pimmedas seisis, nähti seal ja teal mõnni tulleselene läitwad, kelle abbiga laewamehhed ommale õhtoroga walmistasid. Ilka waitsemaks sai sild, kus meie laulik omma sõnno seadis, ja olli ta kindlaste ette wõtnud, mitte enne koddõ minna, kui laul pabberi peal ehk ka peas piddi walmis ollema.

Sealtep se siis tulli, et ta koggoni tähhele ei pannud, et teiselt poolt kaldast piisofe künnaakene hopis waitfel kombel ülle jõe temma kohta ajas. Nelli meest, kes Reimarki liggidal künnaast kaldasse ronnisid, ajasid issekeskis — nad arwasid ennast üksi ollewad — kolledaid juttusid. Üleks laulik neid kuulnud, siis olleks ta külmärkand, misugguse waimo lapsed nad ollid. Nemmad rakisid ei munst asjust kui rõwimisest, põlletamisest, tapmisest, wallekaubast ja sesugusist asjust, mis kannepise lingoga ehk terrawa mõdegaga wimaks tassutakse. Sel aeal olli kolmekümne aastane sõdda rahwa õnneks lõppend, agga mõnni trop soldatid, kedda lahti lasti, ja kes nüid ilma töta ja leiwata ollid, piddasid sõdda omma kae peal. Üks sesuggune trop liggi 4000 pead, kes ennast nelokulleks ja wõs-

so runaks nimmetas, ollid omma leeri Hamburi ja Lüneburi linna wahhele sure metsa sisse üleslõnud. Nemma käisid aeoti kui tallopoead, aeoti kui rüütlid, wahhest kui jallasoldatid möda maad, ja ollid õtse maa witsaks, et kül Rootsi kindral Wrangel neid, kedda kätte sai, ilma armota ja hulga kaupa laskis ülespuu. Nende seltsi ollid wist ka need 4 meest, kes praego künnast maale ollid tulnud, sest nende kõnned tunnistasid sedda. Nemma ollid tööl, omma künnu saddama tammi sissepoole tõstmas, siis kuulsid nad meie lauliko sõnno, kes tugge waste ja rõõmsaste hüidis: „Tänno Jummalale! nüid ollen ma ommetige walmis.“

Need sannad ehmatafid kelmisid wägga, ja ümberwadates näggid üht meest, kes sure kiwi taggant ülestõusis ja hakkas ärraminnema. Silmapilk näggi isfand Reimar neljast mehhest ennast ümberpiirdud ollewad, kes waenlase kombel ja nõuga omma kättega temast kinnihakkasid, ja pitka külma nugga terrawa otsaga temma kõrri külge pannid.

„Tõuka sisse, Kõrriwõtja!“ — mörrises üks seltsimees jämeda hälega — „ja wiška ta siis wette.“

„Ei mitte!“ ütles noamees — „esmal pean ma teadma, kes tedda meie jällile on saatnud. Nägi, koer! kes sa olled ja mikspärrast olled sa meie järrele passi piddanud? Ugga kõnnele tasfa iljokeste, ehk mo nugga lõikab so kõrri wahha.“

Sesinnane luggu paislas meie Neimarki äkkitselt temma laulo-mõttest patto porri sekka; ta ehmatas üllewägga Tükki aea pärrrast alles toibus ta jälle ja wastas:

"Mis teie minnust tahhate? Ma polle ial mõttelnud, teie järrele passi piddada. Oles ma muido ni waljuste rākinud, ehk warjawa kiwwi taggant wälja tulnud? Ei ainustki teie sõnnadest olle ma kuulnud, kunni teie mind kinniwõtsite."

"Tõuka sisse, Rõrriwõtja! kordas esimene hāäl — "ta salgab kui kangelaelne kurrat."

"Kosta minno küssimese peale — ütles noamees — "ehk" —

Noa ots tungis wallo teggewalt ihonahha sisse ja lõppetas āhwardust.

"Minna ollen waene laulik ja kirjatundja" — ütles Neimark sures näppitsas — "nimmega Jürri Neimark, ja tullin seie, et üht laulo tahtsin tehha, kellega rikkas laubaherra Tobias Wusterman omma sündimise päwal peab terretud sama. Sesinnane päaw on 16. März, ja et jo tunnahommen laulo minno käest tuakse, agga loddoo lapse kissa on, sepārrast —"

Niuid rāgib ta tōt, Tappasil!" — ütles Rõrriwõtja ja tõmbas noa Neimarki kaela jurest taggasi. Ruesteistkümnes März on mulle minno Koolmeistri käest mitto nahhatāit tonud, ja rohkem waewahiggi wāljapigistand, kui sel meh- hikesel. Niuid on ta minno assemele hakkanud

ja lorriseb ja walletab wannehhele õnneso-
wimisi ette. Rahjo, et jo ni pimme aeg on,
muido wõiksime temma laulo ka luggeda."

"Õppeta jo, Rõrriwõtja!" nurrisesid teised
— "meil polle aega wita, kui meie tühja pihhoga
ei tahha taggasi minna."

Mõrtsuka nugga tuli jälle Reimarki laela
liggi. Laulif panni käed risti, watis wagga
filmiga taewa pole ja ütles sures Zummala rah-
hus: "Rõif sündlo nenda ikka mull', kui Zum-
mal tahhab taewas."

Kui noahaaw weel wibis tulles, kinnitas
Reimark ennast jälle, ja hakkas armsa hääle
ja sõnnadega räkima: "Armsad innimesed! teie
käite sedda teed, mis pörgo hukkatuse sisse wiib.
Mis kurja ollen minna teile teinud, et teie
minno werd tahhate wallada, ja naest ja last
waesiks tehha? Kuida ollen minna teie teed
matnud, et mind kui surnud eest tahhate wiisfata?
Arfage ülles, efsind ristihinged, ni kaua kui
weel aega on."

Mehhed naersid. "Meil polle nüüd ennam
rüggemendipappi tarwis" — ütles Tappasül
irwitades. — "Sepärrast hoia omma sõnno, pois!
— Mis sa weel aega widad, Rõrriwõtja?"

"Sepärrast et lauliful õigus on" — kostis
ta. "Minno pärast teadko kõif maailm, mis sug-
gused ammetmehhed meie olleme, kui meid agga
legi ei püa keelda. Ja et sesinnane mees sedda
ei wõi egga jõua tehha, selle eest ollen minna

käimees. Agga ei ma ilmaasjata tedda sestün-
natsest lõksust lahti lasse. Temma laulole
tahhan ma weel õige kenna kingituse wanna
kisti wannamehhele jure lissada, ja temma peab
wija ollema. Üttelge isse, efs minno pois olle
mulle ja teile iggapäwaga suremaks koormaks
sest päwast sadik, kui ta emma nahka heitis?
Efs olle parrem, ma läkitan tedda omma isale,
et ta minno assemel temma pärrija olleks, ja
minna seddawisi õiete isalikult poisi eest mur-
retsen, kui et ma tedda holimatalt wõera rahwa
sella tõukan?"

Ilma et ta omma seltäimeeste kostmist olleks
ootand, hüidis Rõrriwõtja pole hälega: "Dhoi,
Bernard! tulle seie!

Warsti tulli weike poisike liggidale, kelle
wašto noamees ütles: "Kule Bernard, minne
selle mehhega kasa, ja kula illusaste temma sõnna.
Kül ta wiib sind illusa ja rikka maja sisse,
kus sulle iggapäaw sured torbiku täied maggu-
said mandlid ja rosinamarjo antakse. Wanna
isä ja wannaemma jure pead sa minnema."

Umbez wie aastane poisike wahtis mõnni
filmapiilk Neimarcki peale, ja ütles siis tõrkudes:
"Ma jään sinno jure, isä!" "Kuida? hukka-
lainud kelm!" hüidis mees wihaselt — "sinna
ei tahha mo sõnna kuulda?" Ta sirutas
sõrmed poisikese paksu juukse sisse ja tõstis
tedda karmopiddi üllesse, et jallad ilpusid ja
kissapil hüidis. "Kas ma pean sind kui kas-

sipoega Elbe jõkke ärraupputama? Kas sa pead lõugu ja teed, mis ma sind käsän?"

"Jah ma tahhan! tõinas poisike lubbamisest, ja andis temma isä tedda lauliko kätte, üteldes: "Minno nugga leiab tõeste sinno kõrri jälle, kui sa sedda poisikest tõeste wanna Wustermanni kätte ei wi. Risttud ta on, sest se olli ta isä meliko emä tahtmine. Eäh" — ta tõmbas põuest kookomurtud jo wõdiutud pabberi tükkis wälja, andis sedda Reimarkile, kes nüüd jo lahkemaoste hingas — "seddasinnast ristmise kirja anna wannamehhele pihko ja ütle temmale, et ma punnase kulle ta kättusele ajan, kui ta poisist nissammoti ommaast majast wäljaajab, kuida ta minnoga teinud. Poisikele tehko ta sedda wõrt head, mis ta mulle nurjapiddi teinud."

Reimark olli poles uimatuses sedda tõnnet kuulnud, wõttis siis kirja ja poisikest omma kätte ja tahtis fireste sesuggusest õelast seltsist pöggeneda; agga tundis seälsammas paigas ennast ühhest neist wõeraist mehist kinnipetawad.

"Õssite wannu, pois!" ütles wõeras mees — "et sa linnas meist ühtegi ei lobbise."

"Kuida?" ütles Reimark kurwalt — "sinna nõuad, et minna kōik-teadwat, wäggewat, püh-hawihhaga ja pühha Zummalat pean tunniśmehheks hüidma? Üsšud sinna siis Zummalat taewas?"

"Hea küll" — kostis mõrtsukasel laia irwis tamisega — "wannu siis Kurradi nimmel, et se sind wõttaks, kui sa meid ülesse annad."

Neimark jahmatas. „Oh!“ ütles ta südame pahtituses — ussute teie kurradit'ja pörgut: mikspärrast läite siis sesuggust teed, kelle peal temma teid omma legitsewa tullehjo-roaks wõttab?”

„Laulikul on jo jälle digus —“ naeris Kõrriwõtja — „temmaga ei sa sinna lorda, Billing, temma on kirjaturundja! Hirm minno noa eest jõuab rohkemat tehha, kui wanne kõige kurradite jures. Sedda pea meles, lauliko isсанд! Hoiä ennast ka eddespidi sesugguse paikade eest, kui sesinnane sild siin on!“

Kelmitrup kargas nüüd wennesse, mis sadama sisse olli tõstetud, sõudis kireste mastide pole ja laddus peagi Neimarki silmist ärra.

Ta astus mõnd sammoo ruttuust eddasi, agga siis langes ta põlwele mahha ja pallus süddamelikult: „Minno Jummal, tänno olgo sulle, et sa mind nüid immelikult olled peastnud.“ Siis joksis ta rutto, wõeras pois kae kõrwas, linna wärrawa pole, mis jo ammogi kinni olli. Ta piddi omma wimast koppikat wärrawa lahtitegemise eest maksma. Emand Margareta olli lapsokest, wõerutamise pärrast, tännaseks õhtuks naburisse hea tutwa naesterahwa holeks andnud, et lapsoke emmat ei nääks, egga nissahimmo pärrast ei karjuks. Sepärrast leidis Neimark koddoo tulles, toa hopis waggase, agga omma abbikasa sures tušsas sellepärrast, et ta ni kaua ärra olnud. Temma tuš sai immetsemiseks, kui

ta wõderast poisikest näggi, ja jahmatawaks hirmuks, kui ta omma Jürri suust sedda wirastusejuhtumist kuulis.

„Kuida siis“ — hüidis ta kääsi ringutades — „kui rikkas kaubaherra sedda harrimata ja pessemata poisikest ommaks ei tunnista egga wõtta? Eks temma isä wahhest arma, et sa temma käsko polle täitnud, ja teeb omma mõrtsu-
la-äwardust tõeks?“

„Ole sellepärast rahholik! kallis Amarillis, —“ rõmuistas Reimar — „minno ello on Jummal käes. Eks sesamma, kes mind tänna läikiwa noa eest peastis, sedda eddespiddi jõua keelda? Tännagem tedda temma laitsmise eest, ja pallume ennašt ifka peale temma hoolde“.

Ta tõi omma kalli wioli wälja, kellel nüüd kõik keled täieste peal ollid, seadis keled hälesse ja katsus mõnne poogna tribuga. Nüüd langes ta toli pealt põlwele, käskis poisikest seddasamma tehha, ja ka emmand Margareta teggi nenda. Nüüd laulis ja mängis Reimar õitse kui Tarwet oma kandlega:

„Siis wõtta wiimselt se hea nõuo
Te tööd ja pallu Jummalat;
Ka anna lauldes temmal auo
Kui sinna furja kannatad.
Kes Jummalast ei taggane
Ei Jummal sedda unnusta.“

Ni kaua kui Reimar mängis ja laulis, olli piisofe Bernard wait ommas komes olles. Nappilt agga olli wiol omma kästi taggasi pandud,

siis hakkas poisike k rredaste üttelema: „minna tahhan sure torbiko täie mandlid ja rosinaid sada!”

„T anna mitte” — tr   stis Reimar  — „hommen, kui sa omma rikka wannaisa jure saad, pead sa mandlid ja rosinaid sama.”

„Minna tahhan neid jallamaid sada — t inas poisike.

„S h!” ütles emmand Margareta ja andis temmale tükki leiba — „s h teist selle asfemele.”

Ta ehmatas  llew gga, kui näggi, et pois sedda annet wihhamelega laugele ennesest mah  hawi kas.

„Minna tahhan agga mandlid ja rosinaid sada” — h iidis ta ja l i jalga mahha — „terwe sure torbiko täie!”

„Sinna pattopung!” tõrreles emmand Margareta — „sinna wi kad kallist Gummalaa annet maa peale mahha! Jürri, sa olled kenna kongi majase tonud. Ma ei tahtnud find lapse kis  saga waewata, sep rrast wi in o na poisit teiste hole s, ja n iid on meil wõeras w rrokael majas, kes k mmekord  elamaste m rrab, kui meie Silwius.”

„ rra arwa temma wallatust mitte wägga sure s s i s” —  tles Reimar  — „M  ile ommetige, kui wägga halwaste on ta kaswatud. J  ka warraste ja mõrtsukate hulgas, polle ta ühtegi head kuulnud egga näinud, waid agga maias läinud. Kannata homseni, siis wiin ma tedda ta wannaisale.”

"Agga ta rögib kõik majarahwa kofko" —
kurtis emand Neimark.

Neimark rakis nüid melites poisiga, agga ei sanud abbi, waid läks Bernard weel belamaks.

"Se wõõso" — ütles Neimark pead wangu tades — "on kurjast kannust ajanud, ja ta isä ommas nores põlmes wist sesammassuggune bel juur olnud, egga ta muido sesuggust habbe mata ello polleks ette wõtnud."

Lüh aega seisis ta, käed rinde peal, poisi ees ja watas kuidas selle kangelaelus ifka tõusis. Wimalik ajas laulikul punna palgesse, silmad läksid erredaks ja õige wihha selle ülleannetuse pärrast täitis tedda. Ta ajas korraka kõik kümme sõrme Bernardi karmo, rapputas tedda karmopiddi tuggewaste ja tõstis tedda ülesse. Siis ütles ta Rõrriwõtja modi waljo hälega: "Dlle seddamaid wait! muido wiiskan ma sind aknast wälja!"

Se nõu aitas.

"Jah ma tahhan wait olla!" tõotas karmopiddi weel rippudes ja lae ja põrmando wahhel ilpeldes poisikene.

"Panne leiwatük jälle senna paika, kuhho pois sedda wiiskas" — pallus Neimark oma abbi kassat, kes mehhe tahtmist warsti täitis.

Neimark panni nüid poisi omma jalgele ja lästis: "wõtta nüid leib maast ülesse, anna

minno armsa kasale kät ja ütle wiskalt: Ma
tännan sind! Siis sö leib ärra."

Bernard seadis paar korda weel wästo
tõrkuma! agga Neimark sirutas nikohhe kät
ja märkas poisike kül, kuhho se jälle pididi hak-
kama, kunni poisikese tõrkumine hopis olli
wõidetud.

Wessiste filmadega kufas ta kuima leiwa-
tükki ärra. Wiimse sutäie jures tulli weel üks
nutto: oog. "Agga minna tahhaks ka ükskord
wiolit mängida!" ulguis ta, ja nuuksumine
lõppetas jutto.

Se sowimine olli wägga mängomehhe me-
lepärrast.

"Jah, sedda wõid sa ka" — ütles ta hel-
deste — "sest et sa nüid sõnnakulelit olled
olnud. Ta tõi wioli wälja, õppetas poisi
poognad piddama ja mõnd häält mängima.
Agga noor mängojünger mängis ni färredaste,
et hired ja rottidki hirmo pärrast ärrapõgge-
nessid, ja emandal olli wägga hea meel, et poi-
sike wässiimuse pärrast maggama jäi.

Teisel hommikul olli issand Zürri Neimark
jo warra jallul ja temma abhikasa ka. Sest nüid
olli tarwis hästi harritud ja ehitud rikka ja
uhke kaubaherra jure minna. Mõllemad abbi-
kasad ollid hoolsad sedda tehhes, ja kui Nei-
mark riete polest harjatud, kingad wõitud, pea
soetud ja lummiwalge särgiga ja kaelusega eh-
itud olli, siis tulli kord ka Bernardi kätte,

tedda unnest ärratati. Temmale tähhendati, et ta ennast piddi lastma puhhastada, ehk — farmad piddid aitama.

Weike kong teggi omma kaswatamisele au kül; sest sagris juulstest kunni mustlase farwa jalgeni polnud muud kui kõntsa ja hirmsat holetust rietes nähha. Emand Margareta jättis juulste suggemist kõigewiimsamaks tööks, sest enne kui silmad, kael käed ja jallad said pestud, piddi Neimark mitto korda poisikest juulsi piddi sarjama, ning olleks siis nende suggemine hakkatuselt asjata olnud. Ommetige sai segi raske tö tehtud. Puhtaks pestud poisike seisis särgi wääl (mis aukude polest nisamma rikkas olli, kui wanna Wusterman rahha polest) wioli tagga weksiste silmadega ja mängis ni paljo kui südda lustis. Selle wahhe aeal olli emmand Neimark kamsoli ja pükstega wöörutse läinud, ja harjas neid puhtaks. Korraga kuuldi tedda kiljuwad, nenda et wioligi häält ennam ei kuulnud, ja seddamaid paistas ta tuppä, kassi kõrgel öiel.

„Mees!“ hüidis ta äggeduses — „arwa, mis ma poisikese taskust leidsin! minno rahha-kutrut, mis eile ärrawarrastati! Nägi sinna pattopung, sinna rongapoeg, kust sa sedda said? Kuhho se rahha jäi? Ei muud kui mõnda plomi-iwwalest polle ma sealt leidnud!“

Bernard naeratas rõõmsaste ja kostis: „sedda andis mulle eila minno isä, täis maggusaid

plomisid, kui ta koddos tulli.“

„Oh sedda kelmi!“ kähritas emmand Margareta — „temma olli se warras, kes sedda minno käest ummalaturrul warrastas! Ja temma poega pean minna weel hālitsema ja pealegi ehhitama? Sāh!“ ta wiiskas kamsoli ja pūksid poisī jalge ette — „ja nūid otsi wāljapuggemise aufo, kong! ja ārra tulle ial ennam mo silmi ette!“

„Poeg ei pea mitte isā sūid kandma“ ütles Reimart sure tassandusega. „Eks meie piisoke kahjo olle ennam kui kahhemōrt jo tassutud, ja sinno mehhe ello, kes sures kitsikuses olli, on hoietud! Sepārrast ārra te omma tōōd mitte polikult, kallis Amarillis, ja puhhasta need plekkid weel poisī rietest.“

Ja emmand Margareta teggi, kuida tedda kasti; ja watas pārrast rōōmsa sūddamega, kui mees poisikesega, mōllemad teina hōle lābbi ehhitud, tele lāksid.

Nenda lāks isā sand Reimart poisikesega, kes sandi:sestweddaja sarnane olli, rikka kau: baherra Wuētermanni maja pole. Ehk ta kül laulik olli, kelle suu sannade polest just luffus polnud, siiski mōtles ta kāies jārrele, mis ja kuida ta rikka mehhega tahtis rākida. Bernardi ristituse: kirri olli tal tassus, egga olnud ta sedda lahti teinud, sest et se pitseriga olli kinni pandud, ja tahtis ta sedda omma jutto kinnituseks prukida. Ei ta tohtind kül sedda asja ilmutada, kellepārrast ta saddama sillal olli

olnud, sest siis olles Wusterman jo teada sanud, mis melehead temmale tahheti teha. Jõsant Reimar! astus palkitawa süddamega laubaherra majasse, sest ta tunnistas isse, et ta hea sõnnume toja polnud. Ja eeskojjas näggi Reimar! hull innimeisi tööl, kelle aggar tallitus Wustermanni suurt lauplemist tunnistas. Kui laulit mitto lorda Wustermanni juttule nõudis sada, juhhatati tedda kirjutuse tuppa. Sealsammas istusid raudristidega warjatud alente tagga ja hulga laubakimpude seas mitto kirjutajad, ning la Wustermann isse. Ei olnud temmal aega, kui Reimar! omma poisikesega temma liggidale sai puggenud, omma mõeraste peale täieste wadata, waid warmalt kirjutades küsis ta äggedaste: „Mis on tarwis?“

Reimar! kostis: „ma iggatsen teiega, herra Wusterman, õige sure asja pärrast räkida, agga ilma et teised kuleksid.“

Kaubaherra wahtis laulikut ja temma seltsimeest ossawamalt, ja märkas wist, et nendega suurt kaupa ei sündind teha, sepärrast ütles ta nukra näoga: „Meid ei kule fegi — seadke sõnnad lühhidelt — minno aeg on nap.“

Sure ennatusega külas ta Reimar! jutto. Agga kui Reimar! ülskord „poeapoega“ nimetas, kargas kaubaherra toli pealt üllesse. Ta wahtis omma kirjutajaid ja ütles siis: „tulge minno järrele, teie jut mõttab wahhest minno kirjutajaid rehendamises eksitada.“ Ta teggi

utse lahti ja kõik kolm astusid piisofese mõlwis-
tud kambriisse, mis laeni täis kaubakimpusid ja
kastisid olli; üks pandi jälle luffko. Kui Nei-
mark omma jutto sai lõppetanud, andis ta
kaubaherrale ristmise kirja kätte. Sesamma
mõttis kirja lahti ja lugges rutto läbbi. Sel
wahhe ael olli Neimarkil aega Bernardi
wannaisfat selgemaste wadata. Sesamma olli
maddala kaswuga, ümmarguse ja laia luuga
mees, temma kael olli lühhiene ja pea hopis
ümmaril kui kerra. Ta wõis kül liggi 60
aastane olla, ehk kül ta mustad kähharad juuksed
alles arwast halliks ollid minnemas. Piiso-
fesed allid silmad tähhendasid äggedust, ja ras-
walõug kulutas, et ta selle poolt kül jo radiherra
ammetile kõlbas.

„Teie ollete tühja teed käinud isfand Nei-
mark“ — ütles nüüd Wusterman, ja panni
pabberi jälle kofko. „Suggege selle sandipoisi
nahk täis, et ta seddamaid omma rõõwifellide
jure jookseks, kes tedda ommal ael wõllaroaks
kaswatamad. Minno poeapoe on ta ni-kassina,
kui pihlaka pu peal kirsimarjo kaswab. Minno
poe on ammogi surnud ja polle temmal ial
naest olnud. Ütlete ommetegi isse, et selle kongi
isfa ennast Kõrrimõttjaks lasknud nimmetada
— ja sesuggune nimmi on minnul hopis wõeras.
Selle willetsa ähwardust, et lubbab punnast
kufke minno kattusele ajada, naeran minna,
ja küllap teie temma noa pärrast seddasamma tete.“

Needsinnatsed Busermanni sõnnad, mis kassina kül liggimese armastust tunnistasid, teggid laulikut pissut seggaseks ommas waimus, et ta tohhe ei sanud košta. Ta sirutas kät rütmise kirja wõtma, õitse kui olleks ta sealt seest tahtnud luggeda, kuidas luggu õiete on. Agga kaubaherra lihwasas wihaseks, kiskus pabberi katki ja ütles: „Ei pea ükski teine minno järrele kelmide pettetawaks sama. Sefinnane kirri ja assi on kõif selge walge. Weel middagit“ — rakis ta erreda filmadega eddasi, kui Reimar! üksifilmi ta otsa wahtis — „ma manitsen teid kõwwaste isfand! kui teie süi läbbi tühja lobba, mis rõwel minno suggufelisi pärrast waltetand, linnarahwa suhho peaks laggunema, siis nõuan ma teid raske arroandmisele.“

Nüüd tähhendas kaubaherra kääga, et Reimar! wõiks ärraminna. Ta seadis sedda teggema ja ütles wallo ja pahhandusega: „ma pean sind peksma, waene poisike! et sa omma hullaläinud isä jure taggasi lähheksid ja sinna — ehk kül ka Jummalä pallenäo järrele lodud — omma ello timmuka kätte al wäljaõhkaksid? Minna polle ei sinno lihhane suggulane, egga riffas, agga ma ollen rüstiinnimene, ja selle pärrast ei tohhi minna mitte nenda tehha, kuidas sefinnane herra käsib. Tulle minnoga, õnneto laps!“

Reimar! läks, ilma et kaubaherra üht ainsustki lahkemat sõnna olleks rätinud.

"Noh?" tuli koddomail temma naene ta wasto, kui omma meest ilma poisikeseta näggi taggasi tulles — "olled sa tõeste temmast ärrapeastetud? Minna kartsin ikka, et sedda ei piddand sündima. Mis ütles rikkas kauba herra?"

Ei ta ajand fristliko egga wagga jutto — ütles Reimarik nukralt. "Poisist olleme kül ärrapeastetud, uenda, et ta koddotulles minno kääst ärrafargas ja wiist omma isä jure läks. Rutto kül on ta arro sanud, mis ta isäisä kääks — ja nisamma rutto on ta sedda teinud. Eks umbrohho seme allate uusinamine siggine kui nissu." Selle jutto peale sai emmand Margareta kahmatuks kui lubbi.

"Kui nüüd poisikesi isä omma ähwardust sinno wasto tõeks wõttab tehha? hüidis ta ehmatusega.

"Reik sündko nenda ikka mull', kui Zummal tahhab taewas" — ütles Reimarik omma ellosönnä ja waotas armastusega omma Silwiust omma rinde külge, kes jo nissu poolkaudo olli hakkand unnustama.

Märzi ku 16. pääw olli kätte tulnud, agga wõderas long mitte taggasi tulnud. Reimarik pühhtises waggaselt, agga rõõmsaste omma sündimise päwa ja olli pärrast lõunat kirja sanud, kellega tedda palluti, omma wioliga rikka Büstermanni jure tulla. Se assti olli weider; süiski armas laulid, et tedda temma

kenna laulo pärrast pallutud ja melitas se luggu tedda üllemägga. Shio eel läks isfand Neimark, kennašte ehhitud, wiol peališkue al, wõerusi minnema. Agga peagi kahhetse ta, et ta omma wiolit kõige warjawa kastiga polnud kasawõtnud, sest tee peal hakkas penifest uddowihma saddama ja winge tuul ajas märga kalli wioli peale. Neimark tõttis piisofese kogipodi wihmawarjo ja hakkas omma wiolit kuiwatama. Podiperrenaine küpsetas omma wõerastele koki, agga Neimark pallus ommale ei muud kui piisto aea peale lubba, wihmawarjo jada, ja kui lubba anti, harris ta omma mängorista. Sedda tööd wahtisid poemõerad pealt, ja hakkas üks neist liggemale tungima ja ütles: „Mis ellofas se so käes on? kas pas wioli äbbarik?“

Neimark kostis: „sedda ellofat nimmetakse wioldagamm“ — ja watas wälja, kas taewas wahhest jo selletama piddi hakkama.

„Kas kaugele linna sisse weel lähhed?“ üksis teine wõeras mees.

„Wuftermanni majasse“ — kostis Neimark ja iggatses jo seal ollagi.

Wuftermann böldakse iljataego teadmata ja tahtmatta õige koggemata poeapoeaga kokkusanud“ — ütles kolmas mees.

Need sannad teggid laulifule suurt ehmatust ja ta hakkas oõsawamalt räkijaid wahtima.

Needsammad ollid jaošt matrofi, jaošt tenijate ridis ja Neimarkil hopis wõerad.

„Rust minna sedda tean!“ kostis ta ja näppis sõrmiga keli, et naad ellisesid.

„No, noh“ — ütles teine — „minna nägin sind ommetige poisikesega tunnaeile Busermanni majasse minnewad. Poisike olli küll enam sandipois kui rikka kaubaherra poeapöeg, agga küllap se wigga peagi sai parrandud. Dns nenda, isfand?“

„Kes on sulle sedda tõendand, et sesinnane long Busermanni poeapöeg olli?“ ütles Neimark pahhanded. Se olli üks waene laps ja illeanneto kelm, kes koddominnes minno käest ärrakargas.“

Kas so film ullatab siit Busermanni katusele kukke nähha?“ küsis wõeras mees hirmu- tades laulikut, kes selle küsümise läbbi õtse kui kuma wette olli kastetud. „Ma rāgin lippust“ — ütles wõeras, kui ta märkas, mis pallawat ta esimesed sõnnad Neimarkile ollid teinud.

Neimark ei kostnud selle peale middagit, waid tõttas sesuggusest seltsist wälja, sest fogi- pood näitis temma melest otsego mõrtsuka ja rööwli: auk ollewad. Ta mässis wioli omma pealiskue siise ja läks rutto omma teed. Kui ta kaubaherra majase sanud, wõeti tedda helde- maste wasto, kui wiimfel korral. Kennaste ehitud toapois wiis tedda treppidest üllesse uhleste ehitud wõeraste tubbadesse, mis

küinalte walgel särasid ja majaperremehhe rikkust kuulutasid.

Lauliko südda pakkitas uhkes toas, egga teadnud ta isegi, mispärrast? Ugga wiist olli ta sedda pakkitust kogipoest lasa tonud. Uhkes kambris leidis laulik majaperremeeest, temma abbiľasat ja tüttart, ja olli wiimne noor, kahwato ja pödderik tütterlaps. Wüstermann wöttis lauliko allandliko terretamist, armoga wasto. Temma abbiľasa ei tahtnud waest wöderast misķi panna, kes temma arro järrel weel wähhem maksis, kui temma turrosullased; ta sallis tedda üköpäinis omma mehhe kindla tahtmise pärrast. Pöddorik tüttar kummardas terretusels, egga rāfind haiguse pärrast midđagit.

„Teie ollete mind“ — hakkas rikķas kauba herra rāfima — „isřand Reimark, tanna kenna lauloga rōmustanud, ja iggatsesin ma sepārrast teiega liggimalt tutwustada. Ma rāgin sest laulust, mis neitsi Barbara mulle tanna hommiko tōi. Kui ma lauliko järrel nõudsin, böldi mulle ka, et teie ořsaw wiolilōja olleksite ja sepārrast pallusin ma teid tulla. Meie otame mõnd suggulast ja sõbra wöersiks meie jure tulles, ja woib se wahhest teile kasuks tulla, kui teie omma tarkuse läbbi tutwamaks ja kuulsamaks linnas sate. Ma pallun teid sepārrast, lasķe pärrast omma tarkuse-küinalt meie wöeraste ees paista.

Needsinnased sõnnad melitasid Reimarki

üllemägga, ja ta hakkas Busermanni herrat
õiete armastama. Temma nuffer meel kadus
aeg aealt hõpis ärra; rõõmsad sõerad ja kals
lis wiin teggid tedda hõpis rõõmsaks. Ta sõi
ja jõi, laulis ja mängis, tedda fideeti ja immet-
seti temma tarkust. Omma rõmus ei pannud
Neimark tähhelegi, et majaperremehhe tüttar
kõigest rõmust osasamata olli, ning et terwis
sepärrast kõigekallim Zummala ande on, ilma
teleta kõi rikkus tühhi aasi on. Kui perremees
omma meeste sõeraid kardi ja mu mängu jures
näggi ollewad, ja naesed ühheškoos naabrid
tagasõõsõid, kutsus ta laulikut kõrwalise kambri
ja hakkas temmaga juttustama.

"Ma arwan, isfand Neimark" — ütles
kaubaherra — "et teie mo tunnaeilse jutto
pärrast mitte ei sõerasta. Ma ei tundnud
teid, egga usknud ka teie jutto ja sepärrast olin
ma ni walli. Selle läbbi arwasite teie ennast
õise hawatud ollewad, mis ma neist sõnnadest
aimasin, mis teie poisikese wasto räkisite. Ma
tahhan omma waljust parrandata ja murret
poisikese pärrast teie pealt ärrawõtta, et ma
tedda waestelaste majase tahhan sowitada."

"Ärge waewage ennast, aulik herra" —
kõstis Neimark — "poisike kargas koddo min-
nes minno kääst ärra ja polle tännine tag-
gasi tulnud."

"Sedda parrem!" ütles herra Buserman
rõõmsaste. "Et rägime siis teisest asjast! kas

tunnete sedda kirjutust?" Kaubaherra panni lauliko silmi ette pabberi, mis ta jahmates luggus. Selle pabberi peal seisis:

"Kül täie õigusega on jo uhke rikkas,
Kes küsi on ja süte, nuum-sea killas.
Ihnuks ei te ellades, ei kellelegi head,
Baewalt omma ihhole, ta toidab omma pead.
Kui rikkus mahha jääb ja ta läab surrema,
Siis tõttab rahhaahne sugguwõõsa pärrima,
Ja jaotawad temma warra rõõmsaste.
Siis kibetasse meest, et ta ni nappiste
On elland nende heaks. Mi kibetasse sigga
Kui ta on tappetud, et annab worsti lihha,
Mis enne olli alb. Sepärrast tõesti se,
Et igga süte mees, on nuum-sea sarnane."

"Sedda ollen minna kül kirjotanud ja lauliks seadnud" — ütles Reimarck, kes korraga olli kaineiks sanud — "agga teie kohta sedda mitte arwanud. Minna ei mõista, kuidas se pabber teie kätte on juhtunud" —

"Teie ollite omma laulo selle sisse määsitud," — naeratas kaubaherra — "ja neitsi Barbara andis mõllemad pabberid minno kätte. et minna süte ihnuks ep olle, sedda ollete tänna õhto kül näinud, sepärrast minna ka neid sal- mifeisi omma kohta koggoni ei arwa. Selle- wašto on se laulokene õige naljakas, ja näitab, et teie ka õige okkalisi salnikesi oskate treida. Kuida arwate" — ta hakkas omma asja lau- likule liggimalt sohhima — "kas teie ei tahha mulle seddasarnast laulo tehha — laulo, mis

õitse kui nõggestega wihtleb, ja kui korpion nõelab? Sest teadke, mul on üks waenlane linnas, kes au ja austust minno eest on ärrawõtnud, ta on mulle offats minno lihha sees ja ušfiks minno peaajo sees. Tedda ma tahhaksin hawata, ja teie peate mulle senneks nolesid westma, ja neid ka lahti lastma. Tehke temma peale laimolaulo, ja sadda rubla peab teie tühja kufro sisse saddama. Mis teie armate, meister? Kui peaksite teada tahtma, kes se mees on, siis ütlen ma teile, et ta sesamma Snitger on, kes iljataego minno eest radiherra aule sanud. Tedda suggege õiete läbbi ja pange laimolaulo kõigis linnas liikuma.

Selle kiusawa jutto aeges olli Reimark ehmatuse pärrast mahhawahhind.

Ta meled ollid wina läbbi ärksamad, ja armas ta kaubaherra jalgo hobbofabjaks sanud, ja tedda kiusaja ollemad, kes tedda sundis, et ta pididi kiwira leibuks teggema. Ta sai weel seggasemaks waimus, kui ta kaubaherra filmi wahtis, mis winast punnetas ja õhhetas, ja kelle filmad kui pörgo tordid säddendasid. Ta armas jo Wustermanni juuste seest kaks sarwe tõuswad, ja nenda püsti kurradi ennese ees walmis ollemad. Hirmowärrinaga ütles ta nüüd pitkamöda:

„Ma pallun, herra Wustermann — laulko armet polle ei milgi kombel korpioni sar-

nane, waid peab rõmustama, parrandama, agga ei ial hawama."

"Kas need salmid wahhest ka parrandawad?" küsis Wusterman ja näitis pabberi peale.

"Muidogi;" — ütles Reimark — "nad parrandawad süfufe pattust. Agga teie nõuate — — eks bölda õigusega: mehhe sõbber, patto wastane. Sepärrast ärge nõudke mitte, et minna Snitjerit pean suggema, kellest minno —"

"Noh, miks sõnna takkistab?" rääkis Wusterman selka ja otsaesine läks nutra kortso — "mis tahtsite Snitjerist bölda?"

"Sedda, et minna temmast ei middagit pahha ei tea ja et tedda iggal pool ausaks mehheks petakse" — ütles Reimark julgemaste.

"Kas tahhate minno tahtmist täita, wai pean ma teid kui usfikest jalge alla tallama?" küsis kaubaherra waljuste. — Teie ollete minno melewalla al, sest teie peate sõbrust nelos luffede ja wõõsoruuntega. Kui ma sedda asja kohtole teatan, siis pannakse teid sinna, kus teil aega ja mahti küll on laulosalmisid teha. Ärge mõttelge mitte, et teie mind minno nõudmise pärrast jõualsite hirmutada. Minge kui tahhate, ja kaebage minno peale, et minna teie käest laimolaulo nõudsin Snitjeri kohta. Nakkast usakse, sellele mõistetakse õigust! kel fukkur, sel kohhus, kel wäggi, sel wõimus. Kas tahhate wai mitte?"

"Pea minna sellesamma suuga, mis Jummalat minno Jeesandat wagger lauludes kidad, ka innimest, kes temma palle näo järrele on lodud, sajatama?" — ütles Reimark kindlaste. "Ei se mo wennad pea nenda ollema, ütles Jakobus. Minna peaksin jo kartma, et Jummal minno käest minno lauliko tarkust ärra wõttab, kui ma sedda furjaste prugin omma liggimese kurwaastamiseks. Teie ähwardate mind hukka sata? — Kõik sündko nenda ifka mull', kui Jummal tahhab taewas. Teie agga mõt selge selle peale, et tänna weel lõige päwade õhto ep olle."

"Mis teie selle sõnnaga tahhate öölida? — küsis Wusterman äggedaste. Reimark kostis: "Suurt ja uhket kuningat Nebukatnetsari allandas Jeesand nenda, et ta rohto söi kui härg 7 aastad, ja kuningas Belsatsar pidas suurt wõeraspiddo ommas kuninglikkus tojas, kui Jummalal sõrmed temma seina peale kirjutasid: "mene, mene, tefel" — ja ta sai omma aujärje pealt ärraheidetud ja surri selsammal ösel, sepärrast ei woi leddagit õnnelikuks kita enne temma ellootsa. Kõl ol lete teiegi nüid rikkas, agga kül Jummalal on ferge aasi, ning temma teeb ka saggedast, et se kel hästi käinud kässi —"

"Kül saab jo sest lorriest!" ütles kaubaherra ja lõppetas nenda omma wõera jutto. Ta läks kambriest wälja ja Reimark temma järrele

wõderaste tuppä. „Rule Andres!“ hüidis ta waljuste toapoißi — „näita tuld laulifule toast wälja! Eks olle nenda õige, mo kallid wõderad,“ — hakkas ta nendega räkima — „meil polle pitkemalt sedda heamelelist tembutajat tarwis?“

Wõderad naersid, ja majaperremees pöris laulifule selga.

Ta südda kihwatas temma sees, ja nukra melega, sellesinnatse teotuse pärrast, läks ta toapoißi järrele wälja. Ommetige ei unnustand Reimark omma wiolit kasa wõtta.

„Oh eddewust ja jõlledust!“ — õhkas ta, kui ta ulitsale sai — „minna arwasin, et mind aina minno tarkuse pärrast selle rikka jure olli pallutud! Oh, et minna neid kallid perlid figgade —“

Jut jäi lõppetamata, sest kõnneleja kukkus koggemata kes teab mis asja külge takkistades mahha, et wiol kollisedes ja ellisedes käest ilpus. Kui laulif ennaßt jälle püsti kobbunud, ja wiolit olli ülestõstnud, otßis ta pimmedikus järrele, mis asja ülle ta olli kormiðtanud. Ta leidis paar paljast ja külma jalga, mis, suruse järrele arwata, ühhe poißifese ommad wõisid olla. Olli siis ka kiwipingi al poißifene maggamas, kes, kui Reimark tedda unneßt rapputas, unniðtes hüidis: „Rule, Tappasiil, kas mo isä naggid?“

„Tõeste!“ ütles Reimark ehmatand —

sesinnane on rõõwlipoeg Bernard! Olen minna senneks wäljawallitsetud, et minna tedda ommaks loormaks pean wõtma, õtse kui wang omma pakko jallas kannab?"

Ta mõtles ürrifest aega, ja teadis siis kül, mis ta tahtis teha. Ta wõttis maggaja poisikesse õllale, wioli parrema kätte, ja tõttas loddod.

Sedda puhko ei tõrrelenud ta naene Amas rillis omma meest mitte, kui ta lõi juhtumist sai rākinud. Naise ja ennese waigistuseks, ning ka katseks, kas wiol wahhest kuffumisest oleks wigga sanud, mängis Neimark keelöö aeges:

„Kül Jummalal on ferge asfi
Ring temma teeb ka saggedast,
Et se, kel hästi käinud käsi
Saab waeseks, sandiks uesinaast.
Sesamma Jummal awwitab
Et waene pea rikkaks saab.

Wioli häled lahutasid poisikest unneest hõpis. Ta iggatses ka wiolit mängida, egga lõppetand muido omma tõnni, kui et Neimarki käed temma juuetege jälle sõbrust teggid. Wimaiks jäid loid rahholiste maggama.

Õhto aeg olli käes. Neimark istus omma laua tagga kirjutamaks ja näitas weike lamp widewiko walguist majas. Ta kirjutas sedda puhko palga pärrast, ja tenis sellega hädda waewalt kuima leiba. Silwius maggas kätkis,

ja ta emma olli walmistud õmblust ärrawimas. Sepärrast olli Neimark õtse üfsipäinist toas, ja kõik waggane aäsi. Allalifest kirjutamisest teggid rinnad haiget, ja ta tännaš Jummalat, et ta päwatöö olli lõppend. Igatsedes wahtis ta wioli-kästi pole; agga ei ušsaldand omma lusti täita, sest ta kartis noort maggajat ärratada, ning kõndis sepärrast pitki-sammo piššikeses toas sinna ja tänna. Korraga kuuldi ruttolišt kõndimist wöörukšes.

„Seal tulleb wišt harrimata poisikene koddok!“ rääkis Neimark ennesele. „Mis sest kül weel saab? Warra hommiko jookseb ta ärra ja õhto tulleb ta taggaši, olgo siis, et nälg tedda enne-malt koddok ajab. Kas ta omma toito kerjab wai warrastab, sedda minna ei tea; agga sedda mõistan ma kül, et sesuggune luggu ei kõlba. Poisikene peab ennast minno karri alla heitma ehk — ja mis siis, ehk? — „Tasfa pois! astu täšsaillikešte sišse, et Silwius ülles ei ärka. Nägi, kus sa tänna kõige selle päwa ollid, ja mis sa teggid?“

„Kui sa mind rasikest aega lassed mängida, Jürri!“ ütles tõrges poisikene — „siis tahhan ma sulle bölda, mis minna tean.“

„Sa ei pea keggoni ennam mängima — kostis Neimark pahhaselt — „kui sa itka nenda harrimata ja wastaline olled ja kõik päwa laiseldes ümberlongid. Sinnust saab worlontšik, kelm, pealegi mõrtsukas kui šo —“

Isand Neimark' nelas „isä“ sõnna omma kurko; sest ta tulles weel õigel aial omma mele, et sesinnane nimetus iggal lapsel peab plühha ollema, kedda temma kuuldes ei tohhi teotada.

„Lasse mind mängida, kallis Jürri!“ meelitas nüüd tõrges poisikene — „ma ollen jo laua kedda iggatsend. Ma toon sulle“ — kedda ütles ta karmwala naeratamisega — „ma toon sulle ka middagit kasa.“

Bernard tõmbas nende sõnnadega põuest ühhe naesterahwa rahhakuuro wälja ja andis kedda Neimarki kätte, kes kurjust aimas, ja sepärrast ehmates hüidis: „õnneto laps, kuida sinna kedda taskut said?“

„Ma teggin kuida minno isägi“ — ütles Bernard karmwalaste — „ja lõikasin tappoturrul sure rüddina keskel tasko mahha. Wata, selle noakesega! Katsu Jürri, ta on weel rahha täis ja ma ollen agga piisut senneest raisanud.“

Kurwa filmi ja melega wahtis Neimark' wargust. Ta arwas rahhakuurut tundwad, ommetigi ei jõudnud ta meletulleteda, kelle pärralt se piddi ollema.

Täis wallo ja kurwastust toetas ta pead käega ja mõitles nenda, kuida poisikest woiks parrandada, kelle jures pat jo ni süggawaste olli juurdunud.

„Et lasse mind nüüd ka mängida, Jürri!“ ajas poisikene peale, ja õtse kui unnišres tõi

Neimari omma wioli wälja, tedda poisilene tuggewaste hakkas tributama ja ellistama, ilma et perremees tedda olleks tähhele pannud. Korraga tundis laulid omma õllade peale ras-
ket lät pandawad. Kui ta jahmates üleswa-
tas, seisis poisi isä temma selja tagga.

„Wannamees polle poisist wastawõtnud“ hakkas ta räkima — „ei se pea temmal tasus-
mata jäma. Ja sinna olled tedda ennese jure
wõtnud, et sa mo nugga karisid. Wisä tedda
wette, kui ta sulle koormaks on — ma annan
sulle lubba.“

Sesuguse nurjato jutto üle tõusis Neimari
äkkiste ülese.

„Kelle sarnasels pean ma sind pannema,
metfaline!“ hüidis ta õige wihha sees. „Ei tiger-
gi *) anna omma poega teise meelwallale, ja
sinna — toho pešsemata! annad mulle lubba,
sinna last, so aiaust last, kui koerakutsikat
upputada? Tõeste, ei sinna olle wist ialgi omma
emma rinda immenud muido olleksid ja emma
pimaga ühte aego ka armastust¹ sisse jonud!
Pelikan **) werrištab omma ennese rinda, et om-
ma poegi söta, ja sinna ülleanneto tõukad omma
poega ennesešt ärra huffatuse sisse.“

Need sõnnad weeresid rõõwlist möda, kui anne

*) Tiger on üks suur kassiseltsi kiskja. Wata Mailm ja
mõnda mis seal sees lehekülg 134.

**) Pelikan on üks wesiilind — Mailm ja mõnda mis
seal sees lehekülg 43.

seljast reessi. Ta astus omma poea liggi, kes
mängimist lõppetas ja, wiol läes, omma isä
otsa wahtis.

"Wõtta mind kasa, isä!" ütles pois —
"et ma jälle mandlid ja roosina, marjo saaks.
Agga wioli wõttan ma kasa, ja tahhan sulle
ikka peale ettemängida."

"Oh sinna t'innamata sadanapesitus!"
hüidis Neimark pahhanded. "Kuida? minno
kallist wiolit tahhad sa, tänno assemel minno
helduse eest ärrawarrastada? Agga miks pah-
handan ma ennast kurja wõsso pärrast, mis
sesuggusest mädakannust on ajanud! Agga
innimene! ei metsaline! ma wannutan sind,
kas sa siis ialgi otsa peale polle mõttelnud?
Ei ialgi selle peale, mis sinnuft ennesest, ehk
sest lapsest peab sama? Dns pat sinno hinge
ni tuggewaste kinnimässiinud, et ennam ei
lappikestki lahti polle, kust weel woiks kinnihäl-
tata ja sind temma kõiest peasta?"

"Sinna unnustad minno nugga hopis" —
ütles kolle mees.

"Ei ma karda sinno nugga" — ütles lau-
lik kindlast — "waid kõigewäggewat Jumma-
lat. Üksnes sellepärrast ollen ma ommas wae-
suses poisikese peale hallastand. Agga kõik
minno manitsused polle tännine temmale mõde-
dunud. Ta on jo ni kui sinnagi, laia te peal
põrgo. Wata, sedda rahhakufrut on sesamma,

ei veel täieste fue aastane poisikene tännapääm warrastanud, ja selle kõlwato tö pärrast leidsid sa mind ni wägga murrese ollewad. Kuida — küsfin minna — peab pois üksford wõlla eest põggenema.

„Wiska ta wette!“ ütles rõwel — „egga ta siis kõie lingo sa!“

Reimark ei sanud kosta, sest wiolimängo ja kõnne-kõmmina pärrast ärkas Silwius üles ja Reimark astus kätti liggi. Ta wõttis omma poekest kätte peale, kes omma piisofeste kättega tedda armatses ja rõõmsaste: „tatta“ hüidis. Rahhewõitse armastusega waotas laulil omma poisil omma rinde wasto ja ütles kõrriwõtja pole ligutud süddamega: Waene mees! sedda õnnisjust polle sinna ial tundnud! Mis on kõil ihsorõmud sesugguse isharõmo wasto!“

Sinna olled ta teistsuggune isä, kui minno isä olli — ütles Kõrriwõtja poolkauto enne se le pommisedes.

„Olled sa parrem isä omma poea wasto?“ küsis Reimark tedda häbbistades.

Rõwel pommises mõnd sõnna, kenneest arro ei sanud, siis küsis ta käredate: „ons poisil lese ristituse-kirri alles sinno käes?“

Wusterman rehbis sedda kui wallekirja kätti — ütles Reimark — ja salgas et ta sinno isä olleks. Ja ei minnagi mõista, tuida sinna ennaest rikka kaubaherra poeaks

uhsaldad kita ja tunnistada, kui sa ennast Rõrriwõtjaks nimmetad!"

"Ee on minno sõimonimmi" — ütles teine — "ja Wusterman minno tõsine nimmi. Dot, oot, ma tahhan wannameest karristada, et ta omma werd on salganud."

Nüüd panni laulid omma last uhsina kätki sisse ja astus Rõrriwõtja liggi ja rakis:

"Sa isse tunnistad et sa kurjateggijate seltsist olled. Kurri ja nurjato poeg olled sinna pealegi, sepärrast olled sinna lõikide rahho rikkujad, nurjato-innimene. Igga tutwustamine ja seltsimine sinnoga on pat, ja minna arwan sedda omma kohhus ollewad, sinno kurjust lõppetada."

Reimari seadis ukse pole minnema, et rahwast appi hüida.

"Jä poigale!" käskis rõwel wihhase näoga. Rule, kas sa sedda ei mõista arwata, et sesinane, kes sulle lubha andis omma ennese poega wette wiisata, ka sinno poega julgeb külmas tehha? Jä paigale ja olle täpsane, ehk minno nugga" — ta tõmbas sedda põuest välja — "lõikab uhsina sinno lapse kõrri mahha."

Reimarki jallad läksid hirmust langedes, kui rõwolit kätki poole näggi astuwad.

"Sinnust ei tahha ma mitte tülis lahuda" — ütles rõwel kurwa hälega — sepärrast tulle minno aäsemele omma lapse kätki jure ja laäse mind keelmata minno teed minna." Omma

poiale, kes ta käewarrest finnihakkas ja tem-
maga tahtis kasa minna, ütles ta: „jä selle
mehhe jure ja olle temma wasto sõnnakulelifum
fui minno wasto.“

Ta paiskas poisikest ennesest ja laddus
toast. Neimark watas selle õnnetuma järrele
ja ohkas raskesti.

Werand tund iljamine istus neitsi Barbara
Kallismiin, rikka Busermanni 45 aastane
kõgineitsi, ommas lambrikses. Päwa tö olli
lõppetud, agga ta polnud tänna mitte rõmus,
kuida ta nuffer näggo ja juttopommin tunnistas.
Ta olli sukka nõelumas, kui korraga uks, ilma
et tahhinat olleks kuulnud, lahti läks. Kui
Barbara ommad silmad ukse pole sai pöörnud,
läks ta tahwatuks kui surnud ja wärrisewa
halega hüidis ta ehmatand; „Summal tulle
appi, se on jo kurri Andres!“

„Ole waggane!“ ütles Kõrriwõtja — „är-
ra karda minno poolt middagi, ehk ma kül tean,
et sa mitto kord mo emma minno wasto olled
ässitanud. Üht melehead nõuan ma sinno käest.
Minne ja kutsu omma praua silmapilgo aeaks
seie — minna tahhaks heamelega üht sannakest
temmaga sallaja räkida.“

„Kas jälle tahhad rahha sada?“ küsis
Barbara wärrisedes.

„Polle sedda asja!“ wastas Andres — „ei
ma tulle omma asja pärrast. Ütle temmale
sedda, ja liisa weel jure, et kui ta seie ei

tahha tulla, siis otsin ma temma uhkis tubbades temmaga lõnnelda, kui mo pea ta hommen jo timmuka mõega alla peaks sattuma. Sa tunned mind, et ma sõnna pean — sepärrast minne!”

Barbara läks. Ürifele aea pärrast astus Wustermanni praua abhastand näoga lambrisefese sisse. „Põggene siit, õnneto!” hakkas ta wärrisewa hālega rākima — „sest aeast sadil, kui sa isfad wiha-waenoga āhwardasid, lasseb ta kōl pāwa aeal ja õsel kōif maja wahida ja lābbiotsida. Kui ta sind siin leiab! Ta on wandnud, sind kohto kätte ārra anda, kus ta ial sind kätte saab. Mis sa minno kāest weel tahhad? Eks ma olle sinnule, sa kolle, kōif teinud, mis minna kōegewaesem emmade seast, ial jõudsin?”

Andres seisis, kui emma tuppa astus, seljaga wasto ust. Nüid pōris ta ennast ümber ja ütles kārreda hālega: „Oled sa tõeste kui emma minno wasto teinud? Ei ma seisaks siis seddawārki sinno ees! Ugga nüid on se asst mõda. Minna ollen sulle, ja sinna mulle wōderas. Ugga sul on poeapoeg, kedda ma sinno abbikasa kätte saatsin, et ta sellele seddas wōrt head teeks, mis ta mulle nurjapiiddi teinud. Ta on poisikest kalgilt ennesest pelletanud, peas legi temma ristmise kirja katki rebbinud. Ma arwan kōl et se parrem on, kui poisike lauliko jure jääb, ja mitte seie, kus ta wahhest nisamma

pöraselt saats kaswatud, kui minna. Agga laulikul isegi polle paufugi majas, egga moista ommas rummalusjes sedda ka mis pudub, wäggise wõtta. Minno arwates polleks pool tuhjad rubla sõgirahta rikka Wustermanni poeapoea eest mitte liigrohke. Murretse praua, et sesinnane rahhasumma õiete lauliko kätte maksetakse, ja ma tootan, eddespiddi sind ei milgi kombel tüllitada.

"Jõsa tulles!" hüidis naisterahwa häält tупpa ja neitsi Wustermanni lummiwalge kahwato näggo nähti ukse wahhelt. Ahhastusjes ringutas praua Wustermann kääsi; agga kurri Andres, kelle silma punna tõusis, tõmbas põuest nugga. Silmapilk kuuldi ka wanna herra häält hüidwad: "seie, Tomas! Tidrif! ärge laske kurjateggijat mitte ärrajoošta! Ei ta pea meie küisist peasma, et meie temma pärrast woiks rahho sada."

Shhetawa näoga tormas herra Wusterman omma kahhe sullasega tупpa, ja hakkas nüüd wõitlemisje. Naesterahwas pöggenesid karjude ärra, agga mehed sattusid wõideldes ja rüisfeldes õitse sõlme, kelle seeist Rõrriwõtja ennast omma noaga püidis peasta; agga ka majas, sanda sullased teggid mis nende kohhus olli. Peagi tuikus Rõrriwõtja tuggewast hobist, mis pähe juhtus, mahha. Agga selsammal silmapilgul, kui tedda tedda tahheti siiduda, kargas ta kahhewõrdse wihharammoga üles,

paistkas ennem kui innimese rammoga omma wastased lõrwale ja tormas uksest wälja. Mehhed jooksid karjudest ta järrele. Agga ta teadis kõik sure maja urkad ja konked wägga selgeste, sepärrast kadus ta omma taggaajajate silmist peagi ärra.

Nappilt oli sesinnane mürra lõppend ja neitsi Barbara jälle tüllitimata omma kambri perrenaeseks asunud, kui jo jälle temma sureks ehmatuseks üks wõeras mees tuppa astus. Agga seddapuhko polnud wõeras rõwel, waid waene ärdamelega laulik, kes allandlikult esmalt ukse külge koputas.

Kui ta sai terratanud hakkas ta räkima ja küsis: „neitsi, kas olled tännasel päwal mingisugust kahjo sanud?“

„Jah muidogi!“ kostis neitsi Barbara ja ta silmad läikisid — „üks wäljaõppind warras on minno rahhakuftro wõõ küllest mahhaldikand.“

„Wäljaõppind warras?“ — kostis Neimarf — „nenda sünnib tedda kül nimimetada, ehk ta kül nappilt kae aastane poisikene on. Ma ollen siis kül õiete arwand, et se sinno kullur on; ma juhtusin sedda siis näggema, kui sa wimati minno jures laulo tellisid. Säh, wõita omma taggasi — mis seal sees wajak on, sedda on piisofte warras maiastes ärraraisand.“

Kireste sirutas neitsi Barbara kät kufu järrele, ja katsus hõlega temma süsifikonda läbbi. Ta nähti omma katsumisega rahhul

ollewad ja ütles siis: „Selle warras olli üks laps? ei ühtegi innimest, ei lapsigi tohhi ennam uuskuda! Ütle ommetige, kuidas minno ommandus sinno kätte sai? Mitümma sinno tenistuse eest.”

„Kas sa polle kuulnud, et minna wimati sinno majaperremehhele poisikese tõin, kes Wustermanni poea poeg piddi ollema, agga kedda ta mitte ommaks ei tunnistand egga wasto ei wõtnud? Sesamma olli warras!”

„Oh sinna pühha Jummal!” hüidis neitsi Barbara ehmata — „nenda pärrib pat kolmandast ja neljandast põlwest sadik! Werand tunni eest alles olli selle koera pärrast ello poolt wõitlemine siinsammas minno kambriis, pealegi isä ja poea wahhel!”

„Ei sa ennam meie küisist pea peasma!” hüidsid tuggewa meestehäled uksest sisse, ja astusid ka isse kohhe tuppa. „Wata julgust! weelgi seie tulla!”

Seddapuhko ei uksaldand Wustermann isse polegi külge hakkata, waid jäi omma sullaste tahha, kust ta taplust õiendas. Ommetige piddid plüüsid pallest jälle ärrawoetama ja kõrwale pandama; kui Reimar! ennast selgeste tunnistas, ning ka omma tullemise asja sai selletanud.

Tänno assemel omma õiglase mele pärrast sai Reimar! kaubaherra käest, kelle käsfi mähkes olli, weel tõrrelda, kes tedda lausa wõsso runade seltsimehheks teggi.

Temma hea süddametunniistus üksnes tröös-
tis laulikut selle teotuse pärrast, mis ta omma
abbikasale suggugi ei teatanud, et tedda ei
tahtnud kurwastada.

Pühha Üllestõusmise pühhad ollid möda
läinud ja isсанд Neimark, et ta maja hūri
wõlga jänud, olli majast wälja aetud, ja
teise weel sandima kambrikesse läinud. Se
sündis esmaspäwal pärrast Üllestõusmise näd-
dalat, ja sellesamma päwa pärrastlõunat olli
Neimark jälle ommas wannas ja tühjas for-
teris, kust ta praego olli wäljaläinud, kus
muud temma asjadest ennam polnud, kui
temma ramatud. Ta seisis tühjas toas omma
ramatude ees, silmad täis pisaraid ja käd-
lõdwal kahhel pool rippunud.

„Et jäge Jummalaga“ — ütles ta ja
kuiwatas omma pisaraid — jäge Jummalaga,
minno tassased, waitfed ja wägga rahholised
sõbrad! Nüüd jättate mind mahha, agga teid
sunnitakse, — ei teie te polegi nenda kuida
lihhalikud sõbrad, kes meid siis mahhajätwad,
kui meil ennam polle neid sõta. Teie toitsite
mind ifka omma kalli roaga, egga nõudnud
ial tassumist! Jäge Jummalaga, minno wan-
naegsed sõbrad, Krefamehhed ja Romamehhed. Jä
Jummalaga, tuggew, rõmus ussomees, kaljo-
kindel Martin! Et mingo iggawest, ei sa

need kasso sest, meil taewariit peab jäma —
 ütlen ma sinnoga, agga tõssise piisaratega.
 Mulle jääb jo ikka weel mo naene, laps ja
 minno wiol! Jä Jummalaga, ärdameleline,
 tark Melanhton, sinna!" —

Temma tännise perrenaese süsetullemine
 teggi Reimarki juttule enneaego otsa.

"Mis sa arwad minno kalli ramatudega
 ettemõtta?" küsis ta perrenaest ja temma
 tüdrukut, kes sure kornidega liggimale tullid.

"Ma tahhan neid põningile wia" — ütles
 emmand Pimpel järsko — "kunni ma neile
 kaubameest leian."

"Põningile!" ütles Reimark kurblikult.
 "Seal rikkwad hired, rottid ja tolm neid
 ärra! Oh teie kallid ramatud! hire ehk rottis-
 maggo peab teie hauaks, teie isse peate — oh
 sedda halledat luggu! hiresittaks sama! Ütle,
 kallis emmand, on teil ka sesuggusid jookskuid
 omma põningil?"

Emmand Pimpel tõmbas õlladega. "Kus sa
 ei peaks Hamburri linnis rotta ja hiri ollema?"
 ütles ta. "Agga olle murreta. Meie kassid
 on walmsad kül, egga nende pari päwade aegas,
 mis need wannad ramatud meie kões seiswad,
 suremat kurja sünni."

"Eaena mulle neid ramatuid, kallis emmand!"
 pallus Reimark — "ma tahhan neid hoida kui
 omma silma peas, ja ni pea kui ma rahha
 saan, lunnastan ma omma pandi wiimsema
 tingani wälja."

"Sa heidad nalja, lauliko isсанд!" naeris emmand Pimpel. — "Rutto, Kadri, wiška rasmatud kormi ja siis kanna neid rutto laska."

Sõnna lausumata ja kurblikult watas Reimark pealt, mis mõllemad naesed teggid. Rappilt ollid need toast läinud, siis astusid kaks piisikest ühtnäggõ tüttarlast leinaridis sisse. Naad tullid kurwa lauliko liggi, andsid temmale kät ja ütlesid ühhest suust: "terre, kallis onno! nüid olleme siin!"

Reimark pühkis weel silmi, wahtis mõdes rastes laste silmi ja ütles siis: "oi, Klara ja Brigitta, kuidas teie maalt ollete liina tulnud, ja kuhho emma jätsite?"

Meie sõitsime tühja õllewanfriga — ütles Klara.

Ja meie emma surri sojatõbbesse — ütles Brigitta ja seadis nutma.

Needsinnatsed Tobi : sannumed teggid Reimarki jahmatades kangeks, siis ütles Klara jälle:

"Meie küllatallitaja sadab sulle palju terwit, ja lasseb öölda, et mattuse küllutused emma warrandusest middagi polle üllejätanud, ja et meie nende walla järrele ep olle, sepärrast ei woi nemmad meie eest muretseda. Säh, wõtta onno, siin on meie emma matmise kirri."

Reimark watis otse ilmanõuta pabberi ja waestelaste peale. Needsammad ollid temma naese õe tütrid ja kaksikud, kes temma kaeest issa : armo ja abbi lootsid. Selle ue hädda

pärrast unnustas ta wanna hädda ärra. Es malt andis ta lapsokestele kät ja tootas iäsa assemel nende eest murred piddada. Agga siis panni ta murrest kumaks sanud pead wasto afna rutut ja õhkas süddamest: „kust pean ma leiba wõtma ni mitmele? Polle sedda ei omma, ei naese egga ennese lapse jaoks! Rikkas Wustermann ei tahtnud omma poeapogagi sõta, ja mulle waesele läffitab armas Jummal kofhe korraga kolm sõjad, jaust wõhhiwõderad, kaela! oh risti! oh willetsust!”

Ta watas ilma nõuta taewa pole, mis selge ja pilwita olli: Ja wata! Petri kirriko torni otsast särras ristirahwa pühhitsetud ellomärk: — rist! Ja wäggew hää lauliko süddames tulletas temmale Õnnisteggija manitsust mele: „Kes mind armastab, se wõtko omma risti ennese peale ja käigo minno järrel.” Ja kuida Õnnisteggija ommal aeal mäsawat merd waigistas, nenda waigistasid need manitsuse sannad Reimarki süddant ja Jummal rahho tulli temma arra hinge sisse taggasi, nenda, et ta õige rõmolikuwa süddamega sedda laulsalmi kofkoseadis ja laulis:

„Kui sinna sattud willetsusse,
Siis ärra mõlle sinna weel,
Et se saab kofhe taewa sisse,
Kel kaunis põlw on ilma peal;
Mis meie õnneks arwame
Pääb häddaks waewaks peagi.”

Seddapuhko polnud kül wioli häled ta laulo kõrwas hüidmas, agga Radrina : kirriko kellad ellisesid launiste ta laulo sekka. Wimaiks wõttis wagga laulid ommad ued lapsed kae kõrwa ja wiis neid omma armsa abbikasa jure.

„Poisikesele on se kül õnnetuseks“ — rääkis mõnne päwa pärrast Neimarik omma abbikasaga — „agga meie õnneks, et ta jälle on ärrajooksnud. Seddapuhko ei tahhaks matdda kül mitte wasto wõtta, kui ta jälle meie jure tulleks. Temma on wagga nurja läinud ja olleksime piddand kartma, et ta meie õelapsigi wastaliskiks olleks arjutand. Ja lihhased suggulased peawad jo ilka kallimad ollema kui wõderad. Wata, kui holikalt piisofesed tüdrukud sukka kuddumad, ja sind majas aitawad. Agga Bernard ei wiitsind middagit tehha, kui süia, jua, maggada ja weel minno wiolit wingutada. Ta on nenda tributand, et poogna külles jõhwid katki ja nenda sassis on, kui takko-konal käsipuu peal, ja mõnni keelgi omma teed on läinud.“

Kui Neimarik sedda sai rääkinud, kirjutas ta holikalt eddasi, ja kui tö walmis sanud, läks ta sedda ärrawima. Ta ellas nüid pihhuist suhho, ja senna ei tulnudki suremat siisse.

Tee peal tuli temmale hulk lapsokeisi wasto, kes lauldes mõda ulitsad käisid. Maad kõndi-

sid pari kaupa, ja ollid kõik ühtewisi ridis, ning tunti senneest, et nemmad waestelaste-maja-kaswatikud ollid, kes omma waese riete ja ligutawa laulo läbbi Hamburri rahwa kässi, süddamid ja kufruid püüdsid awwada.

Ja tõeste, kui selle aea waestemaja kaswatikusid filmi putus, kes jo pealt nähha kaswatud, tursund ja häddapolikud ollid, ja peaslegi kalgi üllewaatjate witsa al ohlasid, siis tahtis igga hea innimese südda lõhki kukkuda. Eht Reimarkil ommast koormast jo kül olli, ei ta süiski teiste hädda pärrast holimata olnud, liatagi kui se weel surem olli, kui taomma hädda. Sepärrast wahtis ta ligutud süddamega lapsel hulka, kes tänno- ja kituse-laulusid kül sundmuse pärrast laulsid.

„Kui minno Silwius üksford nendesamma waestelaste ossalises saaksl mötles ta raske süddamega. „Helde Zummal, ni kaua hoia mind ja minno Margaretat alles, kunni meie laps ni sureks kaswad, et temmal wannemate armastust mitte ennam ni häddast tarwis olleks, kui neilsinnatsil piisokeisil.“

Nenda mõtteldes seisis ta alles paigal, kui äkitselt paar piisokest kät ta jalge ümber hakkasid ja kibbe nutto hääl hakkas räkima: „Oh süddamest armastud Jürri! minna tahhan jälle sinno jure jada ja wiist õige illusaste sõnna kuulda. Oh, minno kässi käib waestemajas

wägga sandist; ma saan peksta nissamma roh-
keskte kui omma isä ja öela Tappasili kääst."

Kui Neimark silmad mahha löi, tundis ta
omma kargajat Bernardi, kes ni rõhnutud ja
halledaste, kui ialgi ennesedda, temma otsa
wahtis. Ühtaego astus ka üks neist üllewata-
jast, kes laste kassas käisid, äkkitselt jure ja ütles
waljuste: "Mis se on, pois? kassu rutto omma
rinda taga!"

"Ei Ei! mitte" — küssendas Bernard kõw-
waste — "ei ma lähha ennam teitega, teie
waljud mehed! Ma jään sinno jure, armas
Jürri! Sinno jures nään ma üksnes siis nälga,
kui sul ennesel middagi polle süia — sinno jures
woin ma rõmus olla ja wiolit mängida. Agga
need mehed seal ei anna mulle süia, olgo neil
kes teab kui palju, ja siidumad mind kooko,
kui ma piisuf rõmus tahhan olla."

Müid kelasan Neimark waestelaste üllewata-
jat, kes poisikest wägglise tahtis äeraweddada
ja ütles: "Selle poisikese pärrast on mul õigust
rääkida. Ta olli enne minno warjo al ja on
mõnni pääw teed, ilma minno teadmata min-
nult ärrakaddunud. Sepärrast on mul õigust
küssida, kuidas temma teie hälitsemise alla sat-
tunud, ja kes tedda waestelaste majasse on
pannud?"

Üllewataja näggi rahwast troppi foggowad,
ja kostis sepärrast õige wisakalt ja lahkest,
kui muido ta wiis olli: "sefinnane poisikene,

kõigelleannetum rattaskael maa peal, on auliko radikohto poolt waestelaste majase antud, ja nimmelt sellepärrast, et rikkas kaubaherra Tobias Busermann tedda sinna sowitand. Poisi juttud tunnistasid selgeste, et ta wõsforunade killas on üleskaswand ja et ta jo issegi walmis warras on, kelle kurjust aegsast ja waljust tarwis lämmitada. Dns sul tõeste õigust poisi ülle, siis nõua sedda auliko radikohto kääst. Agga minna ei tohhi, nenda sunnib minno kohhus ja käst, minno holeks antud waesid lapsi ei kellegi kätte anda."

Need sõnnad ollid tõssised, egga julgend Neimar! koggoni nende wasto rälida. Sepärrast manitses ta poisikest, et ta teiste hulka taggasi pididi minnema. Agga poisikene tõrlus tõssiselt wasto, ja tulli rahwahulk temma pole appi, sest et kõik sesuggust waestelaste kaswatamist laitsid. Neimar! näggi ka mõnda meest, kedda kogipodis olli näinud. Sures rüddinas poetas Bernard ennast omma üllewaatjate käest ärra, ja kui rahwas olli lahkund, läks ka Neimar! omma teed, agga leidis poisikest omma koddos ees ollewad.

Pääw olli õhtase jõudnud, sellepärrast tahtis Neimar! teisel hommikul poisi pärrast kohtowannematega rälida.

Selsammal õsel tundis Neimar! ennast omma naese wärrisewa kae läbbi maggusast unneest ärratawad.

„Armas Jürri!“ — ütles ta ahhastes —
„linnas hüidwad tulles-kellad, kule, kõigist torni-
dest. Ja wata, oh minno Jummal! kauba-
saddamasse, kuida wessi tullekumast wasto
läigib!“

Kaskest ehmatand panni ta ennast ridesse
ja nõudis nabrite käest, kus tulloke piddi
lahti ollema.

„Wuftermanni maja põlleb!“ ütles ta tag-
gasi tulles omma naesele. „Hoiat lapsi!“ —
rätis ta weel — „isse ärralikult Bernardi,
et ta wälja ei joose, egga rahwa rüddis kahjo
ei saaks. Pühha Jummal!“ rätis ta, õitse kui
unneest ehmates — „kas se wahhest peaks
punnane kuf ollema, mis poeg omma isä
kattusele ähwardas ajada? Silne luggu waeste-
laste-üllematajaga — ja mehhed kedda hirmoga
nägin —

Ta tahtis ärraminna.

„Kuhho sa tõttad?“ küsis emmand Neis-
mark. Meid tahhad sa nõuta jätta?“

„Kas sa weel wõid küsida?“ ütles Neis-
mark. Eks sa tea, mis liggimise armastus ja
ristinnimese kohhus käsib? Sinnul ja lastel
polle siin kartust, sest Wuftermanni maja
on liig kaugel.“ Ja ta jooksis ärra.

Peagi olli ta tulles liggi, mis elledas lehes
üllestõusis ja ahne telega kõik ärranelas, kuhho
ta ullatas. Neimark tormas kustutajate sekka.
Ta aitas wet kanda, seadis wirtsasid targa ja

õsawa käega, egga kartnud polegi kahjo, mis
ikka liggimale tungis, ehk ta kül ühhe lattuse
peal istus, kedda tulle eest tarwis olli warjata.
Seal jures näggi ta ommas waimus rikkast
ja üllemeelist Wustermanni omma mammonat
peastwad, temma abikasat abhastes kassi rin-
gutawad, ja tüttart kui suruud wäljakanneta-
wad. Temma kõrwus ellises ta laulosalm:
„Kül Jummalal on lerge aasi, ning temma
teeb ka saggedast, et se, kel hästi käinud kassi,
saab waeseks sandiks ussinast.“

Nenda läksid kaks tundi fire ussinusega
mõda. Ugga tulle wõimus kaswis ja piddid
kustutajad üht maja teise järrele temma sagiks
jätma.

Korraga tõusis kustujate seas uus kahhin,
ja mitmed hakkasid lahkuma ja põggenesid ärra.
Neimarki küsimise peale kosteti:

„Tuloke on lahti teises linna jaos sippelga
ulitsal. Et meid siit ärraaugutada, on tulle
mõrtsukad mitmes paigas tuld pannud.“

Selle ehmatawa teaduse peale wiistas Nei-
mark kõil ärra, mis ta käes olli, ja hakkas
ka ruttoga rahwast läbbi puggedes ärratõttama.
Kustutamise tö jures olli ta mustaks, tahmaseks
sanud; juused ja rided tullest kärsanud, weega
märjaks kastetud, polnud Neimark enam omma
modi, egga ussaldand kegi enam tedda kennaks
laulikuks tunnistada. Kui ta kustutajaid olli
läbbitunginud ja kuulmata ruttoga ulitsat mõda

eddasi tõttas, pannid mõnned immetsedes tedda tähhele ja hakkasid tedda, kes teab, mis suguseks kurjateggiaks arvama. Sut käis suust suhho.

"Kes se mees on?" hakkati küsima. "Miks pärrast pöggeneb ta sesuguse hirmoga? On ta wahhest üks neist tullemõrtsukaist ehk warras? Pea finni! pea finni!"

"Jummal! pärrast, laske mind minna pallus Reimar! ja tõukas taggasi neid, kes tedda tahtsid finni piddada. "Ma pean naest ja lapsi tulleleke seest peastma! Minna ollen jo laulik Reimar, ja ellan sümpelga ulitsal. Ma ütlen teile, laske mind lahti!"

Ta rabbas ennast lahti ja tõttas kui tulest tibade peal ärra. Ta meled tahtsid kadduda, kui ta omma korteri liggi sai ja sedda lama tules näggi põllewad. Ta hüidis tulleleke ja praggina, kustutajate ja nende kaebmiste sekka, kelle ommandus tulleroaks saanud: "Margareta! kallid naene, kus sa olled?"

Pissole Silwius kätte peal, kes sure silmiga tuld wahtis, ja kassikuid undrukutpidi ennese järrele tõmbades, tõttas Margareta omma mehhe wasto; ta olli wiggasamata tullest peastnud! Kesket hirmsat ärrahäwitust nähti neid rõmoga teine teise kaela hakkawad ja õiskeldes Jummalat tännarad, kes neid teine teisele olli hoidnud.

"Agga kus Bernard on jäänud?" nõudis

Reimark, kui esimene rõmolikumine olli möda läinud. Kui emmand Reimark selle peale täieste ei jõudnud kosta, tundis Reimark jällegi, et ei ükski rõõm ma peal täieline voi olla. Ta astus, et abbikasa tedda kül kela, omma põllewa maja liggimale ja piddas arro, kas ta piddi sisse usaldama wai mitte? Ei olnud arro weel täieste petud, siis näggi ta suitso ja tullelefe seest piisofest kujo tullemad, kes, oh rõmo! ei legi muud olnud kui Bernard, tedda ta isaliko armastusega omma rindele waotas.

"Zürri!" ütles poisike weel alles kõhates ja hinge tõmmates — "egga sa — wiolit" —

"Wiol! jah wiol!" weel olli middagit, mis Reimark peale naest ja last armastas! Kui eifese pauf jahmatas tedda sesinnane sõnna poisikese suust. Wägga armas wiol olli põlenud, ja otsas iggawest. Pea norkus, ja sõnnalausumata mälletas laulit omma sütteks läinud mängoriista!

Agga emmand Reimark sõitles poisii: "Sa tullid õnnetige meiega ühtaego majast" — ütles ta tõrrelde — "mis sa jälle sisse otsisid? Sa olleks wõinud ärrapõlledda!"

Bernard ei kostnud sõnnakestki. Ta õerus tulleõhhuist wallutawaid kassi, pöris ennast lauliko pole ja ütles rõõmsaste: "Zürri, egga ma õnnetige tohtind wiolit põllema jätta? selle peal siis olleksime tahtnud mängida?"

Õtse kui soe wihtm närtsinwad lilli kossutab, nenda rõmustasid need sõnnad Reimarki ka.

"Mis sa ütled minno pois?" ütles ta armsa hälega — "kas wiol ei olle põllenud?" Ta joolsis äkkitselt poisi järrele, kes kaсти jure taggasi tõttas, kus kallis wiol sees olli, ja mis enneest ta kätte wahhelt olli libbisenud. Nüid hakkasid mõlemad kaastist finni, ja katsusid järrele, kas ta sissikond alles olli. Laulif sai ni rõõmsaks, kuida sedda sitke tunneb, kes omma nõi jälle lillesleiab. Kes olleks ial arwanud, et sesinnane harrimata poisike, sesinnane tüllitus Reimarki majas, sedda hallastust, mis temmale tehti, ni rohkesti piddi tassuma? Eks ta nüid olnud õtse pissokene ja alb hiir, kes ükskord lõwwi wõrgust lahti narris? Tännolikult tõotas Reimark omma kalli wioli peastjat ei ialgi mahha jätta. Agga, oh hädda! jo teisel hommikul, kui tulli sai kustunud, piddi Reimark mitte üksnes poissi, waid ka naest, last, naddotütrid ja kallist wiolit mahhajätma. Sedda arwati tullemõrtsukatega ühhes nõus ollewad, ja heideti sepärrast wangi.

Emmand Reimark ellas nüid weel sandimas ja majariistade polest weel waesemas toakeses kui endine olli. Wanna kummoli põratud kaubatoris olli laua asemel, ja lõikas ta selle peal omma ainsa noakesega, mis tem-

male weel alles jänud, piisofest leimafallo tükkideks. Kui näljased linnopoead, kes toito odates noffe lahti ajawad, seisid temma ees kolm last, Klara, Brigitta ja Bernard, kenneest esimine piisofest Silwiust süles kandis. Ja emmand Neimark hakkas esimesest, omma poeakesest peale, ja jagas temmale, pällawa silmaweeaga, tükkifest kallist Zummala annet, ja andis peale sedda iggaühhele omma tükkifese Bernardist sadik, kellele ta nukra näoga sedda jagas.

„Õnneto loom, sinna!“ ütles ta walloga — sinnoga on õnnetus majase tulnud. Põlletis meie sind ommetige ialge näinud! Sinno pärrast on tullemits meie linna peale tulnud — sinno pärrast on palju innimeisi õnnetus sanud.“

Kui poisike mitte just kõigist juttust arro ei sanud, siis ta õmmetige üllepea kül moistis et tedda augutati; sepärrast panni ta tõrgesel kombel leimatükki tõrre põhja peale taggasi ja läks nurka istuma, kus wiolgi seisis.

„Et sa mul jälle wiolit ei friggista!“ hüidis temmale emmand Margareta wihhastes tagga järrele. Agga kui ta silmad omma poea pole pöris, kes teist, — tühja — kät emma järrele sirutas, sai wallo wõimust wihha ülle ja nuttes ütles ta: „Oh sa waene ja mahhajaätud lomakene! mis peab sinnust ja meist weel sama? Sinno isä ohtab wangihones ja sinno emma peale näitwad innimesed sõr-

medega." Temma jutto teised sõnnad sullasid nutto sisse. Agga Bernard närris ommu küisi, ja kaksikud õed nutsid omma onno pärrast, ja et täddit näggid nutwad. Korraga astus üks mõeras, emmand Pimpel, tuppä, kelle jures Neimark ennesedda olli korteris olnud.

"Terre, emmand Neimark," — hakkas ta ladrama — "ehk parrem: aitko sind Jummal! sest sinno mehhega on sant wägga sant luggu. Säh, siin on paar wanna hilpu, mis ma sulle otsisin, ja mõnni paar sukke so poeotesele. Prugi neid terwisega, sest sinno mehhega saab sul palju wallo ollema. Rahwas rägib pinakambri, kui ta ei mõtta tunnistada, mis ta käest nõutakse."

"Oh minno Jesukene!" hüidis emmand Neimark täis hirmo. "Pinakamber."

Emmand Pimpel pididi ussina appi tõttama, sest temma sõnnad ollid Neimarki emmandat ni wägga ehmatand, et lapsokse ta kätte wahhelt, ja ta issegi tahtis mahha kukkuda.

"Ärra olle ommetige ennato, emmand Neimark" — ütles waewaline trööstija — "egga weel middagi olle tehtud! Jah, pinakamber polle unnekamber. Redda sinna sisse wiakse, se tulleb ikka katki murtud ja wennitud ligetega wälja. Need sapad, mis seal jalga, kindad, mis seal kätte, kamsolid, mis seal selga, tannud, mis seal pähhe ja toolid, kelle peal seal istuma pan-

naſe — neid on ellaw ſadan iſe innimeſte pinamiſeſ õppetand teggema.”

„Oh minno kallis Õnnisteggija!“ äggas Margareta. „Reſ halleſtab meie peale!”

„Rahwas rägib ſinno mehheſt palju kurja, agga minna ſedda ei uſſu,“ rätis emmand Pimpeloddafi: „ehk teiemulle hürirahha kül wõlgo jätte, ſiiſki polle ma ommetige muud ſelmis- tükki ſinno mehheſt näinud. Sinno mees on tahtnud Wuſtermannile liht ſandipoifiſeſt poea- poeakſ anda ja ſelle eeſt ſuurt hulka rahha nõudnud. Tullepannemifeſt on ta ka teadnud ja põllemife aeal on tedda warguſe pealt tab- batud. Nenda ſattub innimene mõnniford rahwa ſuhho! Wuſtermanni tüttar on ehma- tuſeſt ſurnud, ta abbikaſa on weel haige ja Wuſtermann iſe on peaſt ſeggafeſ läiuud, et kõiſ warrandus ja rikkus kaeſt läinud.”

Sel wahhe aeal, kui emmand Pimpel omma juttoga waeſt Margaretat abhaſtas, läks Bernard ſallaja toaſt wälja. Ta wõttiſ nõukſ wangifoja jure minna, miſ mäe peal, Hamburi linna kõiſgewannema turro peal, Petri kihhelkonnas ſeiſiſ. Agga tee peal kerjaſ ja warrastaſ Bernard omma õppind modi ommale toito. Kui ta wangifoja jure olli ſanud, ha- kaſ ta afna pole ülleſronnima, egga ſeland tedda fegi, ſeſt temma noruſ ei teind ſellelegi hirmo, ja arwati raudriſtid wangitorni afna ees tuggewaſ kül ollewad.

Jõssand Neimark istus ommas wangitojas üksi ja rälis isseennesega nenda: Job istus tuhkas ja olli täis wallusaid paisid. Wagga Tobias olli pimme ja karst! Josep ohlas mitto aastad wangis. Paulus ja Silas laulsid, ehk nende jallad kül pakkus ollid, ja minna ei te sedda mitte; agga" — ja raske ohkamine tõusis ta süddamest — "ühhelgi neil polnud ni head naest, kui minno Amarillis on ja sesuggust poekest, piisoke ja ilmsüta, kui minno Silwius. Ja pealegi mirno wiol! oh, ei ükski neist ristilandjatest mängind sedda kallist mängoriista — kirri kül ei rägi sennest sõnnukestki." Ta olli tük aega wait, siis hakkas ta jälle peale: "Dns sul, Jürri Neimark, üht patto süddame peal, kelle pärrast sa sedda kiusatust pead kandma? Kas sa ussud et sa pattune olled? Jah, minna ussun sedda. Rust sa sedda tead? ütlen minna katelismuse sõnnakega. Jummal künneest käsust, neid polle minna piddanud. Tunništa ommetige lausa Jürri, kas sinna wimatisel hirmoõsel ristiarmo pärrast appi tõttasid, rikka Wustermanni maja tulleleeki eest warjama? Oh ei mitte! waid ma kartsin, et tulli olleks woimust wõtnud ammal Pimpeli emmanda majani, ja siis olleks ka minno armsad ramatud woinud ärrapõlleda. Ja sest rööwliipoisikesest olleks ma ka tahtnud lahti olla, egga iggatsend ma tedda koggoni ristiinnimiseks kaswatada. Müid on mul mahti

kül, laulusid seada kōik pääw ja õsel pealegi. Agga laulud pōggenewad wangi honest, ja sepärrast tootab iggawus ja kibbe süddame pakkitus mind lõppetada. Näkige mulle, kōw, wad seinad, kui mitto ilmsüta innimest teie jo ollete kinnipiddand, kui palju ohkameist teie jo ollete kuulnud, kellega teie majonikud ennast waemalt trööstisid.

Nüüd kulis ta akna pool kröbbinat, ja kui silmad sinna pole tõstis, näggi ta kaks piisofest kät raudwarrasest kinnihoidwad, ja peagi lapse pead jo poolt kehha akna peale tõuswad. Poisike wahtis terraselt pimmeda wangitoa sisse, õtse omma silmiga middagi otsides, siis hüidis Bernardi tuttam hää: "Jürri, kallis Jürri, kas sa siin olled?"

Reimark olli õtse kui Noa ommas laewas, kellele tuife ellipu lehhelese noffas tõi. Kui rööwli pois kül ei milgi kombel tuijene polnud, siis olleks, temma häle läbbi rõmustud, laulif temmale süddamelikult suud andnud, olleks ta sedda suutnud tehha. Nenda saah wahhest põltud riist kalliks asjaks, ja seggane wessi wahhest maitsewaks, kui kallis wiin.

"Nägi, oh mo poeg! "hüidis Reimark äktselt — "kuida käib minno kalli naise ja mo poeokese kassi? Dns möllemad weel terwed? on neil süia kül?"

"Terwed on möllemad" — olli kostus — "ehf emmand Margareta kül ilka nuttab ja

tõrreleb. Ja süia — on ka kül! sennest polle weel pudo olnud. Wahhest kukkub potti täis ernid majase, ni kui tunnaeile; wahhest kausi täis leent; wahhest jälle kalla, wahhest jälle leiba; agga wahhest hea womm mulle pähhe, isseärralikult siis, kui ma tahhan mängida."

"Wiol on siis weel õmmetige alles? egga olle mõnni keel katkend?" nõudis Reimar! hoolsalt.

Poisike wastas: "Reled on kül terwed, agga naad äggawad õige halledaste sinno järrele Jürri, kui ma poognaga neid tributan. Agga ons se siis tõssi, et sinno liikmid wennitakse ja katki murtakse? Emmand Margareta nuttab isseärralikult sellepärrast."

Enne kui Reimar! selle küsümise peale sai kostnud, laddus poisike afnašt, egga näidand ennašt mitte ueste. Agga poisi wiimsed sõnnad ollid Reimar!i wägga ehmatand. Ta mõistis kül, mis poisikese sõnnad tähhendasid; sest sel aeal prugiti saggedaste kohtokojas sesuggusid wangisid, tedda sureks kurjateggijaks armati, pinamise läbbi tunnistusele sundida. Laulik olli kül jo kõik tunnistand mis ta teadis; agga kohtowannemad polnud sellega weel rahhul, sest Busermann olli wägga raskeste lauliko peale kaebanud. Reimar! püidis alles ennašt finnitada, kui jo wangilubjas ja üks kohtosulane sisse astusid ja tedda omma järrele kutsusid. Seddapuhko ei läinud tee kohtokotta,

waid kõrwalisse pimmeda kambriisse, kus mõn-
dagi riistapuud sees olli, kelle seast piti ja
weidraste ehitud pini kui üllemassi olli. Selle pingi
peal istus üks wannapole mees. Kui Reimark
sisse astus, tõusis ta pingi pealt ülles ja ütles
ülbe irwitamisega: „Terre minno kambrikeses,
ma pean sulle kõi omma sallajad asjad näi-
tama. Sest kui kohtoherrad ennam ei eddasi
egga taggasi ei sa, siis peab wanna Tormus
omma kawwalusega luffus suud awwama.
Wata, seal on esmalt tutwad peidlakruwid,
kellega warga ja teiste keeldud pealde seest
pahha werd wäljapigistakse. Siin on piggi-
pannid, kelle kewad tilgad innimese ihhonahka
nisamma kofkotõmmutawad, õtse kui waablane
omma nõelamisega hobbose nahhaga teeb. Siin
on reddel, kelle peal just maggusaste ei sünni
maggada, sest temma peal wennitakse innimene
kolmandiko ossa pitkemaks. Seal Spanja sa-
pad, mis seest täis terrawaid naelo; se on
Hollandi kamsol; siin wõõ ja tanno, — mis
jo issegi saggedaste tummasid kõnnelema teggid.
Agga minno kõigeüllem juttoõppetaja on sesin-
nane pini, kedda Dortrehti linna kulus kohtoherra
Riisbreht esmalt õppetas teggema. Wata, ma
pannen sinno assemele selle titte pingi peale
ja panne nüid hästi tähhele, kuidas temma
kõmwerdused õigeks, ja õiged paigad kõmweraks
painutakse.” Pinafüllane pöras wänta, ja
massina lifed, mis ennamiste rauast ollid teh-

tud, hakkasid liikuma, ning jälleste läksid Reimarki silmad finni.

"Kahjo, et tit ei sa küssendata ehk õmmetige viata" — ütles Tormus kahhetsehes. "Siis saaks aasi palju selgemaks. Agga hea sõbber, sinna panned jo omma näggemise lugid koggoni finni, egga tahha minno kunsti nähha. Sedda ma ei tohhi sallida; mis aitaks muido kōik minno waem? Mul on siin ka head tangid, kellega ma so nahksid lufisid so filmi eest jõuan lahtikiskuda.

Laulikul olli õitse kui külma wet ülle ihho wallatud, isseärralikult pinasullase kolleda jutto pärrast, mis temma melest hirmsam olli kui kōik pinaristapuud.

"Mees!" — ütles ta täis hirmowärrinat — "olled sinna innimene? ja ristiinnimene? kuida jõuad sa omma tundmist, mis Jummal sulle andnud, nenda ärrasallata? Ei minna woi pealt nähha, kui sestinnane tittefe pinariista läbbi saab purrustud, ja sinna jõuaksid omma liggimest, omma wenda pinata ütlemata walloga?"

"Minno wenda?" ütles Tormus. Noh, miks pärrast mitte, kui sedda kästakse? Wata, arst lõikab omma wenna, isä ehk lapse jalla ehk muu life mahha, kui tarwis on, ja panneb, tullise rauaga põlletades, werre finni. Minna arwan ennaast ka arstiks. Peale sedda ollen minna heas kolis olnud, ollen 10 aastad wah-

hest Reisri, wahhest Rootsi, wäe tenistuses, kui soldat loggona Saksa-maad läbbihulkunud. Mis üks ei oskand, teadis teine, kui rahwast tahheti sundida, omma sallajas petud warrandust teada anda. Et minna löi terraselt tähhele pannin, sepärrast on mul ka nüidki omma leib."

Eht Neimark kül polegi arg polnud, ja pealegi ennašt ilmsüta teadis ollewad, siiski tundis ta omma liikmid piisut wärrisewad. Ta watis weel üksford neid raudsid ja kolledaid pinariisto, ja jahmatas ueste. Tormusel olli sellest wägga hea meel, ja et ta Neimarki weel ennam tahtis küpses tehha, sepärrast lüffas ta pinapingi sure kollinaga jälle omma paigale. Neimark widi kohto kotta. Ei ta teadnud kül nüidki teistwiisi tunnistada, agga kurwas-tud ja norfus tuli ta omma wangihonesse taggasi.

Sel aeal olli igga kohto jures prugitarw wiis, et pinamise läbbi tunnistust wäljasunniti. Kui wägga on meie kohhus Zummalat tännada, et se hirmus wiis on kaddunud. Kui mitto tuhhat ilmsüta innimest said huffamdiistetud, sepärrast et nemmad pinamise wallo pärrast ennašt süialluseks tunnistasid! Ka meiegi maal on, au Zummalale! se kolle wiis häwwinud. Onnis Keiser Aleffander kelaš pealegi et tunnistusse pärrast ei keddagi ihho poolt tohi karistada, egga enne kohhut mõista, kui innimene

lausa ja pinamata ennast südlasels tunniſtand. Sedda käsko iljataego sellesamma Reisriherra wallitsufe aeal uendati.

Kolmekümne aastane sõdda olli lõppenud, ja olli surem hull innimeisi pitka sõa aeal hoopis hukka läinud, agga mõnned hakkasid ta, et ilmlik warrandus sõa läbbi käest läinud, sedda surema holega taewa warrandust tagganõudma. Sepärrast sel aeal ni mõndagi kuulsat ja waggaga ušsomeest nähti, kui Jakob Spener, kes oma waggaga jutluste ja lauludega usklikuid kinnitas ja ärratas, — ja Baron Kanstein, üks rikkas herra, kes kõik oma warrandust selle tarbeks ärraandis, et tema kulloga Piiblid pididi trükkitama. Waimo polest olli meie Reimari nende meeste suggulane. Ta laulis waggaga laulusid, ja kuida ta laulis, nenda ta ka ellas: waggaste! Kui ta wangikoja ukse olli finniläinud ja ta weel alles wärrises ja ahhatust tundis kuida Kristus Ketsemane aedas õlli määil, siis läks ja teggi ta oma Jõsanda wiisi järrele: ta langes põlwili mahha ja palus. Ja ka temale tulli Ingel kinnitajaks; ta sai jälle rõõmsaks, ja selgind arroga jõudis ta jälle kui Paulus ommas wangihones laulda:

„Ee Jummal kes meid kurwaſtanud
Woib pea jälle rõmuſta;
Kui murretund on möda läinud;
Siis tulleb teinr abbiga;
Kust siis so meel ei mõtlea,
Sealt tulleb abbi sinnule.“

Sure immetsemisega fulas wangikoja üles waatja Reimarki laulo. "Kus minna siis olen" — hakkas ta iseenesega räkima — "kas omas wangihones voi firrikus? Ma ollen külmõndagi lauljat kuulnud, kellel teisel päwal pea otsast piddi lödama: agga laulo ja laulo wahhel on suur wahhe. Misugguse wagga ja rõõmsa meelega ei laula ial ükski süidlane, ehk kas minna ei olle wahhest weel innimeisi õppind tundma omas ainetis?"

Ta teggi Reimarki ukse lahti, kui laul olli lõpnud." "Kallis meister," — ütles ta laulis kule — "sa laulad ni kauniste kui õpi omas puris. Sest on wägga kahjo, et minnosugguse käest ial ei nõuta, mis minna wangidest arwan. Kui sedda sünniks, ma heidaks tõeste sinno eest käemehheks, et sa ilmsüta olled. Ma pean sulle ka ütlemä, et so tännine wagga ello sind seie sadik ikka pinamise eest on warjanud ja weel warjab. Pealesedda on radi herra Snitjer sulle tuggewaks eestkostjaks Wustermanni raske kaebtuse wasto. Kuida kulukse, olled sa üttelnud, et Wustermann kurjanõuliselt tahtnud Snitjerit laimada, ja sinno abbi fenna jure tarwitanud."

Wangikoja illewaatja olli muido kalgi süidamega ja ei koggoni sannakas mees. Sepärast needsinnaatsed sõnnad sedda ennam Reimarki süddamesse, õtse kui soe wihm kastet pika põua peäle satfid. Ta mõietis külm, et

selle läbbi temma luggu ei koggoni weel parremaks sanud; agga temmal olli ommetige sellestki jo hea meel, et allamgi kohtosullane tedda ilmsüitaks armas, ja se rõõm satis temale sedda head, et ta rahholiste ja maggusaste maggama jäi, mis tännine temma wangipõlwes ei koggoni tahtnud figgida.

Kui teisel päiwal wangikoja üks lahti läks, armas Reimar! ennašt jälle kohto ette widamad; agga ei polegi. Selle wasto todi uus wang raudus sisse, kelle pigistud näggu tõrust, õelust ja ihholiko wallo jo eemalt tunnistas. Ei ta jõudnud õiete kääia egga omma liikmid ligutada, ja pididi sepärrast kannetama. Ta olli kui häddapolik, et ta sadikud tedda assemele pannid ja ni paljo süddemid ta külge jätsid, kui just ta hoidmiseks tarwis olli. Üks käs'i ja üks jalg jäti abhelasse ja pandi abhelad seina külge rõngasse lukko; wangile pandi piisut leiba ja wet toiduks kõrwa ja jäti siis rahhule. Enne kui wangikoja üllewaatja ärraläks, sohhis ta laulifule, kes sedda tallitust halledusega pealt olli waatnud, kõrwa sisse: "Kas tunned sedda meest? wai ei mitte?" Kui laulik pead wärristades olli tunnistanud, et ta tedda ei tundnud, räkis wangikoja üllewaatja eemale: "pinariistad on ta näggo küll muljunud, küllap sa siiski tunnistad, et ta Wustermanni hukka läinud poeg on. Temma lõeg on

nüüd ka jo täis, ja saab nüüd omma õigust kätte.”

„Kuida?” hüidis Reimar! äggedaste —
Gesamma mees olleks Rõimõdja, kes üksipäi-
nis minno õnnetuse pärrast süiallune on? Oh
helde Jummal! Selle mehhe tunnistuse läbbi
saab minno õigus jo seddamaid awwalikuks!”

„Jah, kui temma agga tunnistaks!” ütles
wangikubjas. Ta salgab kõik järsko, mis ta
kaela peale käib, ja pinamise wallud polle ted-
da selle poolt sannaakamaks teinud, egga temma
süddant awwanud. Katsu sinna, kas sa jõuad
sedda süddamest kangelaelest tunnistusele sata,
ja sinno waew on lõpnud. Sul on lubba ja
mahti, sa wõid katsuda mis sa oskad ja arwad
— ei sa wõi milgi kombel patto tehha selle
tullimõrtsuka wasto, kes omma tööd salgab.
Sul polle jo muidogi feltsi.

Wangikubjas läks ärra ja laulik olli õiete
kahhe wahhel, kuida ja mis ta omma feltsimeh-
hega piddi räkima.

Reimar! kinnitas ennaast peogi, ja arwas
pitkalt ja korraste omma luggo ümber ja mis
temmal tulleks tehha. Ta räkis isseennesele:
„Eh! minna kül, ni kui igga innimenne, suur
pattune ollen, siis ollen ma õmetige seddapuhko
ilmasüita wangis. Minna ollen otsimata selle-
sinnatse willetsaga, tema poeaga ja isaga kot-
kojuhtund. Et se süiski on sündind, on wiist
Jummala tahtmine olnud. Sepärrast ussun
minna: mis mulle ial sünnib, peab mulle õn-

neks tulles, kui minna agga Jummal tahtmise järrele teen. Ja mis nõuab Jummal nüüd minno käest? Miks pärrast juhhatas Jummal mind selle sure pattusega jälle kofko? Egga õmetige sepärrast, et ma sesamafugguseks fangekaelseks peaksin sama, kui teina on, waid wiist sepärrast, et minna peaksin püidma tedda parrandada. Agga kas se püidmine mulle õnneks lähheb, liatagi sesugguse jures, kelle südda kõigepühhamas käsude ja seadmiiste wasto kõwaks läinud? Kas minno sõnnad kül osawamad on, kui trui koolmeistrite ja hingekarjaste sõnnad, pealegi kui pühha kirja sõnna isse, fedda se kurjateggija omas nores põlwes wiist jo kül on kuulnud? Mis ollen minna waene laulij kül Mosese ja prohmetide, Kristuse ja teina apostlide wasto!? Siiski ei pea minno nõdrus mind mitte kelama sedda tööd hakkama, kelleks Jõsand mind on wallitsenud! Eks olle Jõsand, kes omad tülled inglisk ja tulleleked ommaks teenriks teeb, ka mindki wahhest oma pühha tahtmise täitjaks pannud? Sinna agga, Jõsa taewas, täida mind wäega üllewelt! Sinno armsa poea jüingrid ei teadnud ka kui neid mailma würistide ja wäggewate ette widi, mis nemmad piddid räkima, ja wata! sedda anti neile selsammal tunnil pühha waino wäe läbbi, mis nemmad piddid räkima. Menda te ka mulle, ja ma tahhan sedda aega õnnelikuks fita, mil ma wangifotta tullin."

Kui laulit omma arropiddamisega kindlat otsust olli kätte sanud, armas ta veel järrele, kuida ta sedda piddi hakkama täitma.

„Kuida teggi Kristus,“ — küsis ta isese ennast — „kui tahtis innimeste süddamid oma õnnistama sõnnale amwada? Ta teggi haigid terweks ja parrandas kõik wiggad, sest ta teadis kül, et lihhaliko innimest ka aealiko armo läbbi taewale tulleb kutsuda ja foggoda. Tema eesmärgi järrel tahhan minna ka teha.“

Ta astus nüüd wangi liggi, kes aeoti wallo pärrast raskeste äggas, ja ütles helde hälega: õnneto mees! sinno wallo ja hädda on wiist wägga suur; lasse mind püida, sedda piisutki wähhendada.“

Selle sõnna peale kostis Rõrriwõtja ehk Andres Busermann paljalt hamastefirristamisega ja silmist paistis wiha. Ei Reimark sellepärrast foggoni ehmatand, waid watas holega, agga ka ihhowärrinaga tema pinatud liikmid, mis paiguti werriitud, paiguti paisetand ollid. Siis hakkas ta tõle, kuida hallastaja Samaria mees! Ta rebbis oma silminartso katki, ja kui sellest veel kül ep olnud, ka veel oma kaelarättiko lisaks, kastis sedda külma wette oma wee-kruusi sisse ja mähkis neid märke hilpusid rõõwli purritud ligete ümber, egga wäs sind ärra aeg aealt ikka ueste wet peale panna.

Sesinnane tenistus satis wangile fergitust.

Rui ta ühhe ainsa korra sai lauliko aitawat kät kõrvale tõukanud, sallis ja lastis ta tedda wimaks kõik tehha, mis ta tahtis. Wang ei sudand isse ei kät egga jalga ligutada, sepärast andis Reimark temma kuiwa suule kastet ja sõitis tedda pärrast kui last leiwaga. Üllejäänud rasofesed närris ta isse pudruks ja pannis sedda Kõrriwõtja werriise ihhonahha peale kui jahhutawat ja parrandawat plaastrit. Sedda kõik tehhes, olli aeg wägga rutto eddasi läinud, ja pääw ammogi ülle lõune jõudnud, kui Andres esimest korda hakkas räkima.

„Sa ei siid rohkeste, isfand laulik!“ — mõrises wang — „kui sa arwad omma arstimisega mind sundida, et minna omma tunnistuse läbbi sind seestinnatsest lõksust peaks wälja aitama, kelles sinna minnoga ühteago olled. Ma ütlen sulle tõeste, ei pinariistad, egga ükski muu asj ilma peal, pea minno suud awwama, ei Hamburri rahwas pea ka sedda melehead nähha sama, et minno pead timmuka läbbi mahhalüiafse.

„Sinno juttust nään minna,“ — ütles Reimark tašsandusega — „et sinno sees ometige weel üks ainuski hea mõtte weel on olles, mas — sa olled otsekohhe mees! Teine sinno saggune olles wait olnud, ehk pealegi kawwalaste tänno andnud, et selle läbbi minno nõdra abbi weel cemale tingida. Rui ma sind siiski ei jätta aitmata, et sa kül torredaste minno

abbi ärrapõlgad, siis mõista sennešt, et ma sind ei lühhegi kasso pärrašt aita, waid aina Jumimala kasso ja kaskmise pärrašt.

Selle lühhikese jutto järrele jäid mõllemad sedda kauemaks wait. Alles õhta eel tõusis wangihones jälle jut, kui piisofe Bernard afna ristide läbbi sisse hüides: „Jürri, kallis Jürri? kas sa weel siin olled?“

Kui Reimarf sai üttelnud, et ta seal olli, rälis poisike eemale: „üttele oma naese Margareta, et ta mind saggedamaste lasseb wiolit mängida, muido jooksen ma jälle ärra. Sinno majas polle muidogi enam kenna olla, kui sa seal ep olle. Piisofe Silwius on jälle kaks hämašt forraga sanud, lasseb emmand Margareta sulle bölda — ja tänna on ta üf, sipäinīs ülle pörmando jooksnud, egga ei for-
dagi upperpalli kuffunud. So emmand on ta kõige radiherrade, ka purmeistri jures käinud, ja on iggal pool pallunud ja mangunud, et sind peaks siit innetušt purišt wälja lastama, ehk temmale ja Silwiusese lubba antama, sinno jure sisse tulla. Sel aeal kui ta ärra olli, ei tahtnud mõllemad tüdrukud mulle lubba anda, Silwius hoida, sepärrašt ollen minna neid hästi taggunud. Ugga selle süi pärrašt jälle, ei tohhi ma tänna mängida. Üttele ometige oma abbikasa Margareta, et ta oma sõnna taggasi wõttab. Ta seisab lastega siin afna al, ja kui sa tuggewaste karjud, woib ta

sedda kül kuulda. Ta nuttab õige halledaste ja tuleb wist kõigis asjus sinno sõnna."

"Oh sedda head naest!" ütles Neimar! liigutud südamega — "üttele temmale, et ma temmale ja lastele palju terwit läkitan. Silwusele peab ta minno poolt suud andma, aga isse minno pärrast rahholiseks jäma. Minno põlw polle polegi ni waene, kuidas temma wahhest kardab. Pinatud polle ma ka weel mitte, egga uusu foggoni, et sedda minnoga peaks tehtama."

Seddafinnast Neimar!i jutto tulkis piisofe Bernard mahha Margareta kätte, kes seina naal otas, ja tulkis temma sõnnet jälle ni hästi kui ta mõistis Neimar!i kätte. Korraga lõppetas ta omma poolt jutto, üteldes: "Zürri! ei ma tohhi pitkemalt sinno jure jäda — sealt tuakse furnut tõrwakuinaltega — ma pean ennast ärrapeidutama; sest naad tahtwad mind heamelega jälle wanna ja inneto waestelaste majase taggasi sundida. Emmand Margareta lasseb sulle weel öölda, et se furno, mis praego hauale kannetakse, Wustermanni tüttar peab ollema, kes ehmatusest tullekahjo pärrast on ärrafurnud."

Bernardi wiimsed sõnnad tulletasid Neimar!i meele temma kawangi, sedda ta omma loo pärrast seddapuhko olli ärraunnustanud.

„Bernard!“ — ütles Neimar! fire ruttoga — sinno isä on ka siin minno jures. Ras

ful ei olle temmale middagi ütlemist?"

„Minno isä?" vastas Bernard pitka ja wennitades. „Kas temmal on mandlid ja rošina marjo minnole anda? kui mitte, siis jägo ta, kus ta on."

Sellesinnatse, lapse kohta teotawa kõnne pärrast sai Reimaril ommas waimus wiwhasets ja tahtis poisikest tuggewaste tõrrelda, agga piddi sedda teggemata jätma, sest et ta äkkitselt afna pealt olli ärrakaddunud.

„Kallis Jummal!" mõtles laulif — „kui mo Silwius üksford minno wasta nisamma arnotumaks saaks! Kas woib kül suremat wallo olla kui sedda, et laps tännamata on? Kellele on siin kül süid anda? Kellele muud, kui nurjapiddi kaswatamisele. Waene Wusterman! Aeliko warrandust kolkoajades unnustasid sa ärra sedda ühte, mis tarwis on: sa unnustasid ärra omma lastele armastaw, agga ka karm isä olla. Sa mõtlesid kõif hästi teinud ollewad, kui sa omma lapsi toitsid ja katsid, ja neid mehhe holeks andsid, kes neile õppetajaks ja kaswatajaks piddi ollema. Wata nüid, mis sugust wilja on kandnud sinno holetus, ja et sa sedda kõrwale heitsid, mis igga innimese pühha kohhus on! Seal on ta, sinno poeg! hufka läinud, innimese arrust lahti ja sinno kõigehirmsam waenlane! Ja sesinnane wiwha kand on seddasammasuggu wõsso ajanud poisikese sees, kes omma isäle sesamma

mõedoga mõedab, kellega temma on mõetnud! Oh Jürri Reimar! võtta sest loost ommale head õppetuse märki! Sa armastad kül laulusid teha, omma ramatuid ja ka violit, agga ärra unnušta nende asjade pärrast mitte ärra omma poega Silviust ja teisi lapsi, mis sinno hõle alla sanud, korralikult kasvatada! Jummal on kül üksi se, kes meie tõle siggidušt annab, ja mõnni kord juhtub ka, et holika kernerihälitsemisegi al, pu jäntrikuks kaswab, agga siis trööstib meid meie südda, kui meie olleme teinud, mis meie kohhus olli.”

Nüüd paistis õuest punnane tulle: kumma läbbi akna wangikotta, pörkas laest taggasi mahha, just senna kohta, kus Andres maas olli. Se olli furno tõrwaküinalte walgus! ja kuuldi kõndijaid korraliste sammudega astudes mõda minewad, ja leina: ja furno laulusid kolilasteest lauletawad. Need tungisid lauliko süddamesse. Ta astus kahwatand süddamega wangi liggimale ja ütles:

„Andres! — wata sedda punnast kumma. Se on weel selle tulle lõppetus, mis sa omma sündimise linnas olled lahti lastnud. Se on sinno õe wiimne Jummalaga jätmine. Sinno hirmus tö on ehmatuse läbbi tedda kiršto saatsnud, ja sealt ullatab ta sulle weel õma kuimetand kät wiimseks terwiseks! Temma luised sõrmed koppotawad sinno kõrwu ja kangelaelse süddame külge, ja temma kahwatand mofkad ütlewad

fulle: wend, waene õnneto wend! etš sa min-
nult andeksandmist ei nõua? Pean minna
külma, iggawa hauda ennašt heitma ilma selle
lotufeta, et ma sind kui kahhetsejat pattust
üksford jälle nään? Etš sa tahha aealiko nuht-
lust kanda, et sa iggawesest nuhtlusest woitsid
peaseda? Sinno pinatud ihho tunneb tullist
wallo: agga pörge piin on weel paljo tullisem
ja festab kauemine! Andres, armas mend!
halka sinni omma Õnnisteggija armo käest,
sedda ta nüid weel hallastades sinno pole sir-
rutab. Minne sisse kitsast armowärrawast,
wis sulle weel lahti on tehtud. Wata, selle
kurjateggijale, kes jo hirmsas surmahädas
risti puu külges rippus, ütles Issand rõmus-
tades: tõeste, weel tänna pead sa minnoga
paradisis ollema! Eh! tahhad sinna, süddamest
pimme! rikka mehhe sarnane ewangeliumis olla,
kes wägga ilja omma patto hakkas tundma,
kellele siis ennam ei sõrmeotsagagi wet temma
kuimetand keele jahhutuseks ei antud?!"

Andres, kes seie sadil rahholiste olli kuul-
nud, ligutas nüid korraga ja äkkitselt omma
wallutawaid liikmid ja äggas sellepärrast ras-
keste. Siis ütles ta waljuste: "Ole wait,
laulik! oh! ei mitte minna — Toppasiil panni
sedda peesä põllema — ei mitte! lõppeta, lau-
lik! eh! —"

Reimark kostis karmilt: "Mõtled sa, et se
sinno süid kahhandab? sinna ahwardasid jo

omma tööga; teadsid et sedda kurja pididi tehta; sinno käed aurawad ilmsüta wallatud werrest! Wai mõtled sinna, et Lawet sellepärast Uria surmašt süita olli, et ta omma kääga sedda trui sullast ei tapnud?"

"Dh sinna sallalik!" tõrreles Andres wihaselt wasto — „esnalt arstid sa mo wallutawaid liikmid jahhutawa nartsudega ja nüüd pinad sa mind õelamaste kui pinasullane oma pinapingiga."

„Dho!" hüidis Reimar' äggedaste — „sa polle siis mitte hopis tuim! Minna ei murra egga wennita sinno liikmid mitte — ei ma pudu sõrmeotsagagi sinno külge, ja sinna kaebad, et ma sind pinan! Se piin mis sa nüüd tunned, on sinno süddame piin, mis minno sõnnade läbbi ommašt raskest ja pitkast patounnešt on ülesärkanud: se ep ongi se us, kes ial ei surre — se tulli, mis ial ei kustu! Ja kui se siin ei ärka; sedda hirmsam on siis ärkamine seal ilmas. Sepärrast parranda meelt ja põra ümber! Puhhastage ommad kääd, teie pattused, ja tehke ommad süddamed —"

Andres püüdis nüüd omma abhelaga Reimar'ki lüa, sepärrast jättis ta omma jutto lõpetamata. Ugga ta läks tül' maad wangi asfemelt eemale, langes seal põlwele mahha ja pallus tuggewa hälega ja waggast süddamešt: „Dh Jummal, kes sa muiste lõwast taljust

wee ojad lastsid wälja tulla, kui sinno ärras walletsetud rahwas janno pärrast tahtis ärras nõrkeda — lõhhu ta, oh wäggen Jummal ja Jõsand! selle mehhe kõwma süddant, et se sul-
lasts saaks, kui wahha päwa paistel, ja wasto wõttaks ärraleppitamise sõnna, mis jah on ja amen kõigesurema pattusele.

Nüid paistis surnolandjate wiimse tõrwa-
küinla walgefumma wangikotta ja läikis wagga palluja näo peale, siis sai kõif umbpimmedaks, ja pimmedas hüidsid iljofeste leinalaulo häled wiimseks Jummalaga jätmiseks.

Reimarf heitis omma asfemele; agga mag-
gada ei suutnud ta mitte. Ta mõtles: „Wust-
termann! Wustermann! kui sa praegogi weel
ni rikkas ollesid kui enne: ei ma wahhetaks
siiski sinnoga! Täanno teile, õnsad wannemad,
täanno teile hawa põhja, et teie mitte omma
rahhasõtti ei täitnud, waid ennemine minno
eest, omma lapse eest murretsesite, et teie au
Jummalala ees üllemaks piddasite, kui au inni-
meste ees. Agga mis ja kuida ma pean teg-
gema, et minno rõõwli- poisikene mitte hakaks
omma isä kurja jälgede sees käima? Temma
eddeni meel püiab agga ümberlonkida, maggu-
said mandlid ja rosinaid sada, warrastada ja
walletada, ja wahhest ta weel wiolit friggista-
da! — Agga, wiolit mängima! eks se olle
temma himmudest weel kõigeparrem? Eks sed-
da himmo piddi tedda sünniks tallotada ja hea

pole sata? Mängohäled jõudsid ürikeseks ajaks tunninga Sauli pealt kurja waimo pelletada: eks naad kae aastase poisikese jures palju rohkem peaks jõudma. Oh minna rummal! et minua enheminne sedda märko ei sanud! Pimme wangikodda peab selle poolt minno silmi walgustama! Pea weel arro, lühikeses arroga Reimark! Sa olled tännine omma lotust kül Jummal peale pannud, olled temma pole laulnud ja pallunud. Agga kas olli sinno lotus ka tõeline? kas olled palludes ka tööd teinud? Oh Reimark! kas sa otsisid tööd ja tenistust tagga, woi ootsid sa, et töö ja tenistus sind pididi otsima? Sa polle jo palju rohkem teinud, kui et sa tellitud laulosalmi walmistasid ja hädka pärrast palga eest kirjutasid! Kas sul tõeste rohkemat ja suremat jõudu ennese sees polle? Jah, ma tunnen oma holetust, mis eddewa uhkuse läbbi minno sees sigginud, et ma omma tenistust sellelegi polle pakkunud. Agga selle poolt peab asfi teiselt sama, kui ma siit reasen ja ommaaste jure taggasi saan! Ma tahhan Saksamaa würstidele ennast tenistusse pakkuda; wagga laulus dega omma liggimist ärratada, ning ka Jhsand dat austada, ma tahhan tehha ja kirjutada mis ma oskan, ma tahhan truište omma naelaga kaubelda, mis Jhsand mulle andnud. Nelli aastad ollen ma surekoli peal õppimas olnud ja nüüd peab õige tarlus mulle wangi koojas tulles!

Hea nõu ja ettemõtmistega uinus ta magama.

Reimarki waewlemine, Rõrrimõtja lõwma süddant ligutada, olli ka eddespiddi asjata, ja pealt nähha, jäi temma allaline palwe selle asja pärrast ka kuulmata. Kui Rõrrimõtja ihho poolt olli parranend, siis ärkas ta kurjus ja ülleannetus ka jälle, ja Reimark iggatses üllenägga, ommast seltsimehhest peastetud sada ja parrem üksi olla, kui selle kangekaelse kurjateggija juttusid kuulda.

„Ons se kül imme aäsi“ — räkis ta isse ennesele — „et Bernard jo ni wägga on hukka läinud? Kas ta sesugguses seltsis kül teiseks wois sada, kuida ta on? ja kas ma temma koerustükksid kül temmale ni raskets süiks woin arwada? Oh! kui iggawene ello meile muud rõmo ei jaggaks, kui waggade seltsis olla: kui kallis on jo segi aäsi! Kui ma kauaks selle kurja innimesega ühte jään, eks ta wahhest wõita mind rikkuda? — sest kurjad lõnned rikkuwad häid kombid ärra.“ Nenda kaebas Reimark weel isseenneses, kui wangi kubernas tuppä astus ja temmale ütles: „Jesand laulik, sinno naene on mõnne lapsokesega õues ja nõuab sind nähha. Ta on omma palwete-ga auliko radikohto läest sedda lubba sanud.“

„Oh lasse neid rutto sissetulla!“ — pal-
lus Reimaril täis rõmo. „Mis võiks mulle
kül suremat rõmo tehha?“

Emmand Margareta tuius wangikotta,
pissofe Silmius kätte peal, ja teised lapsed,
ka Bernard nende hulgas, taggajärrele. Mõl-
lemate abikafade kokkosalminne täitis neid rõ-
molikumisega. Cedda aega, mis naad ühhest
ärraolnud, olli kül nappilt kaks nädalat, agga
nende melest olli se aeg ni mitme aasta pit-
tune. Tassa ja kibbedaste nuttes hakkas
Margareta omma abikafa kaela, ja temmagi
ei sanud tülkil aeal sõnna suust. Pissoke
Silmius wahtis laia filmiga isä otsa, egga
tundnud tedda ennam, sest et pard sureks olli
kaswand, ja nuttis kasa. Misamma teggid
ka Klara ja Brigitta, muud kui Bernardi
filmad jäid kuivaks, sest ta wahtis hirmokoh-
kumisega omma isä peale, kes raudus maas
olli.

Margareta olli ni nõdder, et ta ei jõud-
nud püsti seista, sepärrast istus ta pissokese
järri peale mahha ja wahtis wangikambrit
ringümber. Ta filmad pöörsid raudus Andre-
sest lauliko pole taggasi, ja tunnistasid wallo
omma mehhe willetsusse pärrast. Hirmo wär-
rinaga waotas ta esmalt lapsokest omma rin-
dele ja panni siis pead omma abikafa õlla
külge.

„Ja ni ilmsüta!“ ütles ta nuttes.

„ Oh minno kallid Amarillid! „ ütles Reimar ligutud süddamega — „ se ep ongi minno ainus troost! wai olleks se sul armsam, kui minna süiallune olleks? süiallune ni kui se seal? „ ütles ta taasamaste. „ Eks puhhas Josep mitto aastad wangis ohtand! ja minna alles mõnne nädala! „

„ Sesugguses seltsis! „ kaebas Margaretta. „ Jummal! tõeline poeg rippus ristisambas mõrvisukate ja röõwlite wahhel — kostis Reimar. Sellesinnatse aea kannatamised polle ühtegit wäärt selle au wasto, mis meile seal ilmas peab ilmutadama. Jättame sepärrast mahha kaebamist ja olleme parrem rõõmsad, et teine teist jälle olleme nähha sanud. Näita seie, mo Silwius, sinno ambaid, mis sa jure olled sanud! Ennäh, naad läigiwad kui perlid! Ja jooksta oskad sa ka jo üksipäine? et näita emmetige omma tarfust! „ Ta andis piisofesele suud, kui sesamma korra ülle pöramando eddast ja taggast olli käinud. Siis rätis ta kassiko tüdrukutega ja küsis: „ kas kulate ka illusaeste täddi sõnna, kui ma ärra ollen? kas tete holikalt tööd ja ollete waggad? Kas saab tõht iggapääw täis, egga olle teil muido hädda? „

„ Täanno Jummalale, „ — kostis emmand Reimar — „ selle aea sees, et sa meilt ärra olled, polle nälg meid waewanud. Iggaalt poolt tulleb meile abbi. Ei ma mõistnud ial uskuda,

et meil linnas ni paljo sõbro piddi ollema. Iggamees kahhetseb sinno ja meie äppardust; iggamees mõistab sind õigeks ja mannab sinno pealekaebajaid. Se on sinno õigla'e mele palk, ja minna ollen nüid sinno pärrast õiete uhke.

„Ja minna sedda allandlikum Jõsanda ees! ütles Reimark, agga rõõm paistis ta pallest, sest aus nimmi on ja katekismuse sõnna järrele ka iggapäwase leiwa sarnane.

Kõik sedda luggu watas Bernard terraselt pealt. Nüid hakkas laulik ka temmaga räkima.

„Kas minno wioli teled weel kõik alles on? küsis ta poisil käest, — kas pogen weel torraline hea? Kas sa hoolikalt ja heamelega weel mängid.

Bernard watas esmalt kartlikult emmanda Margoreta peale, ja kostis siis:

„Minno arwates on wiolil weel kõik 7 teelt, agga sinno emmand peidab poogna ifka ärra, et minna ei peaks mängima.“

„Sul peab jälle lubba ollema mängida“ — ütles Reimark heldest — „fui sa sõnna, tulelik olled. Jah, armas naene, anna ifka poisikesele lubba mängida, fui ta sulle ühtegid wastooksa ei te.“

„Ma tahhan jo sõnnatulelik olla“ — tõotas Bernard — „ei ma tahhan ka sest kaks aast egga winapuddelist ühtegi maitsta, mis so emmand sulle kasa tonud.“

„Sedda olleks ma hopis unnustanud!“
— hüidis emmand Margareta jahmates, ja rut-
tas nüid ja tõi armoandid wälja, mis ta alles
ürifese aea eest isse olli sanud.

„Ei ma näid woi süia egga jua“ — ütles
Neimar! — „sest rööm on mind täitnud ja
jahhutand. Ugga ma tannan sind sinno ar-
mastuse eest, ja lubban, pärrast pole lõid sin-
no terwiseks süia ja jua. Ugga Bernard, eks
sa siis omma isfaga seal ei foggoni rägi? eks
sa anna temmale kät terretamiseks?“

Siin hakkas Andres ka räkima, ja ütles
nukralt: „mul polle jo maggusaid mandlid eg-
ga roosina marjo pihkus!“

„Minnul ka mitte“ — ütles Neimar! —
„ja siiski andis mulle igga laps kät, fuida sa
näggid. Bernard, eks sa anna omma isfale
kät?“

Wennitades kulas poisile käsko, ja ütles:
„fui ta mind ei lõ egga karmusta.“

Sedda ei sündinud kül mitte, sest Rõrri-
wõtja ei tahtnud egga jõudnud seddapuhko om-
ma pigistud ja purretud kättega furja tehha.

Kui wimaks laulifult ta ommaksed lahkusid,
siis hakkasid lõid, ka Bernard kibbedaste nutma.
Temma piisarad kaddusid siis äkkitselt ärra,
fui Neimar! tedda käskis omma isfale Zum-
malagajätmiseks kät anda.

Selleaegne fohtomõistmine olli kül kall ja
hirmus, siiski ta teiselt pool jälle sallis ja

lubba andis, mis meie ael mitte ei lubbata. Reimarki ommaksed tullid tedda watama, tõi temmale toito ja pealegi wina kasa, mis ta omma kawangiga kül tohtis jaggada.

Sesinnane jaggamine teggi Andrese süddant ja suud lahti, ning ta hakkas laulilule ütleva:

"Miks pärrast hulgu minno pois, kui ta sind jummalagga jättis, ja minno jures mitte? ei ma sanud tedda ial muido winguma, kui et ma tedda lõin ja wassisin."

"Minno jures nuttis ta armastuse pärrast, kuida minno ommaksed," — ütles Reimark — sinno jures sellewasto hirmo pärrast. Kui sinna jälle selleks saad, selleks Jummal sind on lonud: innimeseks, siis sawad nored ja wannad innimesed sind jälle armastama.

Andres ei lausund selle peale sõnnagi. Reimark teggi kül ikka peale pattust pöörmise jutlust, manitses, ahwardas, trööstis ja pallus, agga walloga pididi ta tunnistama, kõi olli asjata.

Emmand Reimark olli omma meest temma wangipõlwes weel kaks kord matamas läinud, ja ollid iggakord lapsed kasa. Teisel hommil pärrast sedda, kui Reimark raskest unnest olli ärkand, hakkas ta feltšimees temmaga kõnnelema ja küsis:

"Ütle mulle, isand laulik, kui õiglase mees, kas wõttaks kül minno pois ehl ial kegi muud

minno pärrast nutta, kui ma nenda teeks, kuidas sa arvad ehk isse teed?

„Oh!“ — ütles Reimar õhkaes — palju innimeisi nutwad jo nüidki sinno pärrast! Mõtle ommetige omma wannemate, minno ja minno ommakste ja nende peale, kes tulles sinno süi läbbi kõigist ommaast warrandusest ilma jänud.“

„Egga ma senneest rägi“ — kostis Andres nukralt — sa ei tahha mo sõnnaast aru saada. Sinno naene ja lapsed nutsid jo sellepärast, et sinna siin finni olled. Kas peaks minno pois, ehk kegi muud nutma, kui mind surmatakse? kui mo pea otsast lüüakse?“

„Kes woib sedda tõega võlida“ — kostis Reimar õhkaes — innimese südda on läbbiurimata süggaw, saggedaste tõrges, saggedaste nõdder.“

„Agga pois hulguš ja wimati, kui ta sinno noga Gummalaga jättis. Ja sind tunneb ta nappilt ni mitto näddalad, omma isä aastaid.“

Selle peale tõmbas laulik õlladega ja ütles: „armastus jõuab kõik tehha.“

Weel selsammal päwal ütles Andres wangiüllewaatjale, et ta kohto ette iggatsels sada, ning tunnistada mis temmal süddame peal olli. „Ma tahhan ommetige nähha“ — ümmises ta ennesele — „kas ma jõuan poisši minno pärrast nuttole tehha — mul on muidogi jo

wangipõlwest ja allalisest pattuõtpõõrmise jutlustest tüdddimus käes."

Imme on kül, et Andres õtse sellesinnatse issemeliko tujo pärrast, mis praega kuulsime, nõuks wõttis, omma süid arwalikult tunnistada. Ei jõudnud temma süddant ükski assti ärratada, ei hirmus õnnetus, mis ta omma sündmise : linna peale olli saatnud, ei wanne mate wanne, ei õe surm, ei omma poea tulleswad päwad, ei wagga Reimarki jutlused, manitsused ja palwed kirjast; kõik olli temma süidamest mõda kallanud, kui anne seljast weesti. Ja nüüd teggi sedda immet issemelelik tujo! Nenda wallitseb meid Jummal sallaja mõttele läbbi ja ütleb kirri õiete: "Temma käes on meie mõtled ja süddamendud kui weesoned." — Agga nendesammade läbbi wõidab meid ka kurrat. Sest mõnnigi mees, kes suurt kuisatust olli ärrawõitnud ja ennaõst arwas kindlaste seiswad, kommistas piisofese pahhanduse pärrast.

Kui Andres Wustermann kohto ees kõik selgeste sai tnnnistanud, siis lasti Gürri Reimark jo teisel päwal wangist lahti ommaõste jure, kes rõõmo pärrast kõik kahjo unnustasid, mis tullekahjo läbbi neile olli sanud. Kui jut olli laggunud, et Reimark õigeks mõistetud ja jälle lahti sanud, siis tullid paljo rahwast linnast tedda terretama. Reimarkil oli senneõst hea meel, sest ta märkas, et ta aus nimmi

Buftermanni wallekaebtuse pärrast foggoni polnud riffutud. Siiski otas ta pitki filmi wõerašte ärraminnikit, ja kui se olli sündinud, tõi ta oma armsa wioli wälja ja wõttis nõuks nüüd forraga kätte mängida, mis ni pitka aea sees wõlga olli jänud; ja ta abbikasa ei kulnud tedda mitte. Agga kui Reimarf kül sai mänginud, lõppetas ta omma mängo lauloga ja laulis rõõmsast süddamest:

„Keif olgo ni kui Zummäl tahhab,
Kes kõige asja teggiä;
Kui temma sinno ossa jaggab
Ni pead rahhul ollema.
Kül Zummäl teab selgeste
Mis tarwis tulles kõigile.“

Üksteistkümmend päwa iljamine kõndis is-
sand Reimarf, piisoke rõõwli pois kae kõrwas,
jälle wangihone pole, agga seddapuhko mitte
kui wang. Andres Buftermann olli tedda wäg-
ga lastnud palluda, omma jure tulla. Pakki-
tawa süddamega astus ta jälle wargikoja pole.
Dues tullid temmale kaks wannakest, mees ja
naene wasto, kes omma filmirättikutega piis-
raid filmist pühkifid, ning sõnnalausumata tem-
maast mõda läksid. Need ollid wanna ja muište
ritkas kaubaherra Tobias Buftermann ja
temma abbikasa. Mõllemad ollid nüüd ommas
wannuses paljo waesemad kui Zürri Reimarf.

Seft piiskust warrandusest, mis tullest olli peastetud, ei olnud suremat järrele, waid fullus nendefinnatöste wõlgade täösumiseks, kennest ka kõigerikkam kaupmees ilma polle. Et kül mõllemad waesis ridiis ja wannadusest, agga rohkem weel murrest raskesti koormatud, ning se läbbi rohkesti modetud ollid, siiski tundis Neimark neid kōhhe. Ta mõtles ka nende endise rikkuse ja uhkuse peale, ka tulli temmale Wustermanni üibus mele, mis ta ni kibbedaste olli tunda sanud. Agga Neimarki kristlik süd, da ei tundnud muud kui tõsisist oösfasamist temma halledusega. Ta mõistis kül, mis asti sedda õnnetut abbiello: paari seie olli ajanud. Nenda astus Neimark wangi kambri sisse, kus Andreas Wustermann nüid olli. Laulik imestas wägga, kui näggi, et endine wõöforuun ni kennaks mehheks olli mudetud. Inneto hadde, suggemata wannund juuksed ja wõiutud rided ollid kaddunud, ja tõusis noor ja kenna, et kül piisut kahwato ja tursund näoga, mees piisofese järri pealt üllese Neimarki terretama. Temmal olli Piibel käes, kelle sees ta olli luggenud, egga waewand egga siidund tedda nüid mitte ennam abhelad. Ta sirrutas kät laulikule terretamiseks wasto, agga tõmbas sedda ruttogi jälle taggasi ja ütles kurwa naeratamisega: „Ärra panne pahhaks, iösand laulik, ma unustasin ommas rõmus hopis, et minna sur-

male huffamõistetud kurjateggija sulle lät ei kõlba andma. "

Agga Reimaril kostis: " Kui taewa inglidel rõõm on ühhest pattustpöörjast pattusest, kuida woib siis kül pattune inimene uhle wariseri modi tehha? " — ja waotas süddamelikult wangi lät terretamisest.

" Sa tead wist jo " — rälis Andres — " mis mõnne päwa pärrast mulle peab sündima. Ma pean surrema timmuka mõega läbbi! Sepärrast lastsin minna omma wannemid seie palluda. Oh! se olli libbe tund, libbedam wist weel, kui minno suremise tund! Agga ma arwan sedda õnneks, et ma neilt andeks andmist ollen sanud. Peakš armas Jummal mulle nüid ka weel andeks andma! Agga sulle tahhan ma nüid tunnistada, mispärrast ma kõrwa kangelaeleest salgamiest mahhajätsin ja kohtomõistmise alla ennaest andsin. Ma tunnistan, et mo wangi põlmes alb toit, iggawus, sinno feltš ja sinno meleparrandamise jutlused mind hopis ollid tüddindanud. Ei ma tahtnud kogni ennam sinnoga ühte jada, ja lootsin seal kõrwas, omma nõuga ehk omma seltsimeeste läbbi, lahti peaseda. Mul olli kadde meel senest, et sinno naene ja lapsed, ka minno pois, sinno willetsusest ni wägga oša wõtsid, ja sowisin, et minno pärrast sedda ka peakš tehtama. Mul olli pahha meel, et kegi minno willetsusest oša ei wõtnud. Sa nimmetad wist

sedda mõttet issemelikus tujus; minno pärrast. Se olligi tujo; agga Jummal arm mutis sedda nikohhe ümber meleparrandamises. Sest ni pea, kui ma omma tõssise tunnistuse läbbi omma süddant ollin fergitand, kui sinna mind omma lahtipeasemise eest ollid süddamelikult tännanud, kui mul sinno seltsi ennam polnud ja minna üksipäine jäin mõtlema: siis satis Jummalaheldus mind tõeste meleparrandamisele. Ja nüid on mul rõõm surma minna, sest se leppitab minno kurja tööd innimestega ja annab mulle lotust Jummalahelma peale. Nüid on mul weel kaks palwet sinno wasto. Esimene on se: et sa, ni kaua kui mul weel aega on ellada, mind saggedaste tulleks watama. Sa mõistad ni mõnnusaste trööstida ja süddamelikult palwet tehha, mis ma nüid kül märkan, et Jummal minno mõistust on awanud. Minno teine palwe on suur, egga usalda ma sedda nimmetada — —: hallasta ka eddespiddi minno poea peale! Kela kõigest jõust, et ta mitte minno sarnatseks ei saaks kurjuse sees! Lõ tedda parrem sandiks ehk surnukski, kui et ta saaks kui minna! Ei wõi kül minna egga minno isä sulle täsfuda, mis sa poisikesele teed. Lasse tedda nälgida ja rääbalas täia, agga ärra lasse tedda wargaks ja rõõmliks saada. Ta peab pealt watama, kui mind surmatakse, et ta minnuist õppetuse märki wõttaks ja minna nenda omma surma läbbi poisikesele kasso

sadaks, sest et ma ello aeges sedda polle jõudnud teha. Kes teab — ütles ta weidraast naeratades — kes teab, ehk nuttab minno Bernhard wahhest mõnne piisara minno pärrast, kui ta mo werd nääb jookswad. "

Nenda rätis kurjateggija, ja Türru Neimark finnitab tedda kõnne ja palwe läbbi temma hea mõtte ja mele sees temma surma päwani, mis peagi kätte tuli.

Sel aeal olli wangijojja ees suur ja kõrge timmi jalg ehitud, kelle pealmise äre ümber raudwõrre warjuks olli pandud, ja mis kaagiks nimmetati. Selle peal istus Andres Wüstermann walgis, musta pallistustega aetud ridis, loia järri peal, silmad walge rätikuga linni seotud ja käd ristsis rinde peal. Lühhihese sõnnadega manitses ta omma poega weel kõige hea pole ja tänas Neimarki ta armastuse eest süddamelikult. Kurjateggija selja tagga seisib timmuk, ja otas palwe lõpmist, mis Petri kiriko aulil õppetaja Baggesen wangi nimmel waljo hälega teggi. Seie sadik ei tulnud Bernardi silma ei ainustki piisarat. Agga sel filmapilgul kui õppetaja " Amen " ütles ja timmuk sarrawat mõela surmahobiks ülestõstis, hakkas poisike raske nuuksumisega nutma. Ühte aego näggi ka Neimark, kes üksifilmi, et kül püsti juukstega, kurjateggija peale wahtis, temma näo peal rõmolikumiist ollewad, mis siiski

hopis äkkitselt ärra ei lõpnud, kui werrine pea mahha olli kukkunud.

Etse kui surnud, tulli Bernard Reimarli kae kõrwas koddoo. Sel päwal ei tahtnud ta ei süia egga jua ei ka — ja se olli suur assi — wiolit mängida. Üksisilmi mahha wahtides istus ta sõnna lausumata maddala järri peal ja tulli sepärrast emmandal Margaretal haledus temma pärrast.

„Sesinnane rohhi olli fange ja mõrro,“ — ütles Reimarl omma abbi kasale — „agga ka wägga häddast tarwis. Andko Jummal et se poissi parrandaks.“

Reimarl olli, kuida üllemal kuulsime, wan-gihones ennese kohta mõnd hea nõu ette wõtnud. Kui ta lahti olli sanud, hakkas ta holi-kalt ettemõtetud nõu täitma. Ta teggi laulusid, kirjutas kirjo ja läkkitas neid ja omma laulusid mitme Saksamaa würistidele, ja pakkus en-nast neile tenistusse. Ka Hamburri linnas otsis ta ennesele tööd. Nenda tulles mõistlikule ka hädda ja waew kasuks! Mi kaua, kui Hamburri rahwas weel Reimarli willetjust mälletasid, senniks olli temmal tööd kül, kelle jures ta just mitte warrandust sanud koggoda, ommetige omma iggapäwast leiba sai.

Eiggemale wiis kuud pärrast Buxtermanni hullamõistmist, kellest Reimarl omma majalapsi

lõwaste kelaš räkimašt, istus Neimark pišso, kese laua tagga afna al, ja kirjutas sure waeswa ja holega sesugguse kirja kallal, kellega Hamburri linna radiherrat ammetile seadeti. Selle töö eest lotis ta ka head hinda sada. Sest Neimark oskas wägga kennašt kirjutada, trüktähti ja kōisuggu wirusid kirja illuks sullega teha, ka oskas ta särjesappiga kirjutada, mis meie päwil ennami prugitam polle. Sest sinnane kirri, mis Neimark nenda walmistas, olli kalli sinnise sammetiga pallistud ja peaaego walmis samas. Klara, Brigitta, kellel weile Silwius süles olli, ja Bernard wahtisid ülle lauliko õlla temma kunstliko tööd. Et parras jašt lõdune aeg olli, siis tulli emmand Margareta, suur liud täis maitsewat ja aurawat leent kätte wahhel, pišsokesse tuppä, ja tahtis roga surema laua peale panna. Temma tee läks laste selja taggant möda, kes kirja wahtisid. Sel filmapilgul pöras Bernard, kelle ninnase magguš roa hais olli tulnud, ennašt äkkitselt ümber, ta filjatas waljuste ja ühtaego kullus lemeliud mahha ja selle sīsifikond puistati maa peale. Agga mis weel pahhem olli, Neimarki kirjutuse laud ja kōik mis seal peal olli, kullus ka pōrmandale ja läks lemega seggamine. Brigitta, kes poisī läest ka hea wopso olli sanud, ei jõudnud ennašt muido jallul hoida, kui et ta jahmatand laulikust finni hakkas. Kuida se ümber- ja mahhakullumise luggu olli tulnud,

ei sedda teadnud kegi selgeste bölda; muudkui se olli selge, et Bernard selle seggaduse allus-taja olli olnud. Pois olli otsego hulluks sa-nud ja arwati ötse kesk päwa ael tonti näg-gewad. Ta näos olli ehmatus, silmad ollid kui liikumatad klastid, ta seisits seljakile, hoidis käed tõrjudes ees ja wahtis üksisilmi ühhe asja peale, mis kellegi muitele hirmo ei teinud, — se olli waskika pea, mis kõige lemega ja jalga-dega pörranda peal maas olli. Se roog olli laulito suu pärrast, ja sellepärrast olli emmand Margareta sedda omma mehhele temma waewa-tasfumisest walmistand. Neimark olli nifam-ma ehmatand kui Bernard, sest kallis firri omma kalli pallistusega olli otsekohhe kesk leme-loisku sattunud ja sepärrrast otsas! Margareta kahhetset omma kallist liuda, toito ja hukkasa-nud põrmandid. Kui Neimark kurwa melega hüidis! „minno firri!“ — siis alles märkas emmand Margareta kahjo surust. Ei ta wiit-nud kaua aega, waid hakkas pahhema käega kirja nurgast finni, ja kui ta sedda sai leme-upputusest peasnud, sirrutas ta parremat kät Bernardi pea pole, et tedda ärwis karwo piddi rapputama. Selle ärwimisele lisas ta need sõnnad jure: „oh sinna nurjato pois! Eks tulle kōid õnnetus ükspäinis sinno läbbi meie peale!“ Ta panni kirja laua peale, ja seadis nüid mõllemad käed Bernardi karwade sisse. Ber-nard ei lausund wasto, egga püidnud ka ei põg-

geneta egga wasto tõrkuda, waid laskis enne sega teha, mis Margareta käed tahtsid. Sesinnane rahholine kannatus satis temmale uššinamine kaitaja, kui suur kassa sedda olles teinud.

"Ja kui sa temma pea otsast kiskusid — ütles laulid, ja hakkas omma naese käest linni — "egga sa sedda kahjo ennam sündimataks woiks teha. Oh ma waene!"

"Ujja tedda ärra!" hüidis emmand Neimark ja pühkis põllega leent kirja pealt ärra — „ta on meie õnnetuse lind."

"Ei ma sedda tohhi teha" — kostis Neimark — "ma ollen jo temma isä wasto lubband, tedda kaswatada."

"Sedda head, kallist toito" — rätis ja kurtis Margareta — "meie wiimne suur liud, ja puhhas põrmand — eks ta olle nüid kirjo kui mängolaart? — "Matahhaaks kül teada" sedda rätides pühkis ta kirja pealt mitmed särjesappi ja mustaga kirjutud tähti mahha — "mis pois sisse ühhe kõrraga olli läinud? Wist kurri waim, mis Wustermanni seltsis peab liikuma. Nägi ommetige pois, mis so mele tulli, et sa sesugust seggadust, õtse kui Pabiloni torni jures, siin teggid? Wata kangekaelust! kas ta sõnnukest kostab?"

Bernard ei kostnud ka ei sõnnukestki, waid wahtis ikka wärrisedes wassika pead, mis emmand Margareta ärra korjas. Kui kõik raso,

kesed ta liua tülkid ollid ärraforristud, pesti pörmänd puhtaks. Agga laulikul olli sõgi isso ja janno ta lõpnud; sellewasto tõusis temma jures suur murre, kuidas ta sedda kahjo jälle piddi parrandama, mis olli sündinud. Ta piddi nüid uut pergamenti*) ja sammetit muretsama. — Agga kust hinda wõtma? Rasles mõttes tõndis ta möda tubba, ja lōi poisile peale silmad, kes nurgas kükakile istudes kibedaste nuttis. Wimalis olli ta süddame, raslus lõpnud. Neimarik läks poisile liggi, kummardas temma jure mahha ja küsis armsa hälega ta käest: „Bernard rägi: kuidas se ometige tulli, et sa sedda ullo tempo teggid?“

Bernard hakkas mõllemate kättega Neimariki laelast finni, panni omma suu temma kõrwa jure ja rälis tassa iljofeste ja nuttes mõnd sõnna kõrwa sisse.

„Waene pois!“ kurtis Neimarik — „Ma arwasin kül, et se hopis isseärralik assti piddi ollema. Noh, jä nüid jälle rahhule; minna polle jo ennam suggugi kurri.“

„Noh, se luggu on õmmetige hopis liig!“ karritas emmand Neimarik — „Sinna annad poisile weel õiguist temma ülleannetuses. Mis ta siis ütles ommaks wabbanduses?“

*) Pergament on süleatõ aetud eesli ehk lamba nahk, selle peale wannal ael kirjutati, ja meie päiwilgi kõig sured kinnituse kirjad tehakse.

„Kül sa saad sedda teada“ — kostis Reimark — „seddapuhko on mul häddalisemat murret.“ Nende sõnnadega astus ta kasti jure kus viol sees olli.

„Eks ma peaks sinnoga esmalt Jummalaga jätma?“ ütles ta pakkitava süddamega. „Weel üksford sinno kallist häält kuulma? — Agga ei! temma kallis hää! pettak mind, ja ma ei raatsiks tedda wahhest ärrawia.“

Korraga hakkas ta wioli kastiist finni ja wõttis sedda sülle.

„Mis sa tahhad tehha?“ küsis emmand Margareta omma abikasa.

„Ma tahhan sammetit ja pergamenti osta, kostis Reimark kindlaste.

„Kas wioliga?“

„Jah wioliga“ — kostis laulik.

Emmand sai nüüd aru, et laulik wiolit tahkis käest anda, ning selle hinnaga sündinud lahjo parrandada, sepärrast ütles ta: „Minno ehk Silwiusse pärrast polleks sa mitte wiolit ärraannud, agga sesuguse nurjato pois! pärrast teed sa sedda.“ —

Reimark hoidis kasti rindel, ja watas lahseste omma abikasa silmi ning ütles siis: „oh mo kallis Amarillis! mitte üksnes sedda — waid kõik wiolid mailmas annaks ma hea me-

lega sinno ja meie poeakese eest ärra, kui ma selle läbbi teie pealt jõuaksin kahjo pöördä. Agga rägi, kes se olli, kes wiolit tullelekest wälja tõi, egga omma ellustki holind?"

Margareta jäi nüüd wait; agga mõllemad tüdrukud, kennele wiolimäng allati wastameelt olli olnud, ollid rõõmsad, et se riistapu ärra pididi widama, ja ütlesid teine teise wasto: "wiol peab ärrawidama! kas kuled Klara? kas kuled Brigitta?"

Need sannad aitsid Bernardi rutto jallule. Ta kargas lauliko jure, hakkas kättega ta ümber kinni ja ütles palludes: "Jürri! kallis Jürri! oh ärra wi wiolit mitte ärra! kelle peal tahhaksime siis mängida? Siis ei tahha ma ka ennam ellada! Jah, Jürri, raiu ennemine minno pea otsast mahha, kuidä minno isfale tehti; agga jätta wiol seie!"

"Poisike teeb minno silmad lahti" — ütles Reimarik ennesele — ja näitab, kuidä innimenne aealiko asjo rõõlem armastab, kuidä Jummalä ees õige on. Bernard polle omma lihhaliko isfä mitte nendä armastanud kuidä seddä wiolit! Ennest näitis asfi kül teistwiisi. —

"Lasse mind lahti, pois!" ütles ta kõrwaste — "ja panne tähhele, kui meie süi läbbi kellelegi on kahjo sündinud, siis on meie tohhus seddä parrandada ja täsfuda, maksfo se mis tahhes. Se on nendä Jummalä käs ja tahtmine."

Ta peastis poisi känd ennese küllest lahti ja tõttas lastiga ärra. Ürrikese aea pärrast astus ta sellega, kõndimisest lõõtsudes emmand Pimpeli majase.

„Kallis emmand!“ ütles ta poolkaudo hingeto — „ma toon sulle kalli noosi — pandis. — Sa pead mulle 20 rubla selle peale laenama. Oh se on küll 500 ja veel rohkemgi väärt!“

„Di, mis assti se küll olleks!“ kostis emmand immetsedes. „Ma polle suggugi teadnud, et sul ennesedda sesuggusid kallid asjo olleks olnud. Mis assti se siis on? Kas sa sedda noosi wahhest wimatisest tullekahjust pärrisid, wai on wanna Wüstermann. —“

„Wata seie“ — lõppetas Reimarff lobbiseja kõnnet — „wata sedda kallist mängoriista —“ ta tombas sedda lastist wälja — „se on Kremona linnas Italia maal walmistud, kuida temma sees on luggeda, ja meistri nimmi on mailma kulus Amati — se on meie kelet armole, ja õigussega nenda nimmetud, sest temma wiolid armastab iggamees.“

„Oho,“ kostis emmand Pimpel — „selle räbbala peale ei laena ma mitte üht rubla — temmas polle jo kahhe loppika eest puud, kui ma tedda karki lõhhun.“

„Karki lõhkuda?“ hüidis Reimarff ehmatand. „Oled sinna siis metsalise sohki, kes mängohälest foggoni luggu ei pea? Wiolid

lühakse kül wahhest katti, et limimise läbbi neile parremat häält soetada, agga minno wioli jures olleks se tö hopis asjata, sest kaunimat häält polle ollemasgi. Kas tahhad sedda kuulda ja mulle siis 20 rubla laenata? "

Neimarck wöttis poogna kätte, ja seadis mängima.

"Summala pärrast, lasõ olla!" pallus emmand Pimpel — "ma ollen sedda frigginad ommas majas kül kuulnud! Sellepärrast isse ärralikult ajasin ma sind majast wälja; sest selle eest põggenesid jooksikud, hired ja rottid, ja ka teised hüirilised ähwardasid meilt wälja minna. "

Neimarck watas halledusega omma kalli wioli peale, kellele naene omma lorriga liga teggi.

"Ei sa anna mulle siis mitte?" küsis ta iljokeste.

"Kaksflümmend rubla? ei foggoni! "

"Ons sul minno ramatude jures kahjo olnud? Kas ma ollen neid wägga sure hinna eest sulle pandiks andnud? ons naad müridud wai mitte? "

"Noh, pool kaudo kül! Ja et sa nääd, et minna ni siite polle, tuida sa wahhest arwad, siis tahhan ma sulle 5 rubla wioli peale laenata. "

" Kes on minno ramatuid ošt nud? küs si s
Neimar k.

" Kaup polle weel tehtud " — kōstis em-
mand Pimpel — " ük s Root si maa herra kaup,
leb neid alles. Wata seal ta praego tulleb. "

" No! siis küs si tedda, kas ma omma kalli
wioli eest paljo ollen nõudnud. Ja kui tem-
ma pi s utki laulo- ja m āngo- h āält tunneb, siis
annab ta mulle wi st õigu st. Agga siis on ta
tarwis, et ta wioli h āält tuleb. " Ilma lubba
k üs si mata hakkas ta pri s keste m āngima, nenda
et wõeras herra ja emmand Pimpel omma
sõnnagi ei kuulnud; egga lõpnud m āng enne,
kui emmand torredal kōmbel m āngijalt wiolit
āhwardas k āest wõtta. " Aus Herra, " —
k üs si s Neimar k wõera k āāst — " e k s teie ka
arma, et minno wiol 400 eh l 500 rubla
w āārt on? "

" Minna anna k s teile ni mitto tuhhat selle
eest " — kōstis wõeras — " kui teie omma
wioliga ühtaego omma m āngo wõ i l si te m ūia. "

Se l ūh h i k e jut teggi suurt head. Neimar ki
meel sai w āgga hea k s ja emmand Pimpel lae-
nas n ūid 20 rubla. K ūl olle k s laulik heame-
lega Root si maa herraga ramatude p ārra st weel
kōnnelenud, agga 20 rubla k i h h e l e si d pi h k u s
ja pōrmand jalge al; agga s ūdda tahtis lōh-
keda. Kui ta laenajat sai wioli hoidmise p ār-
ra st weel pallunud, j āttis ta kōigiga, agga om

ma wiolit raske süddamega Zummalaga ja rut-
tas uksest. Treppi peal jäi ta seisma, pühkis
täied pissarad silmist, panni käed risti ja üt-
les: „Minno ramatud jo wiol on nüid käest
läinud. Oh kallis Zummal! jätta mulle nüid
weel mo naest ja last!“ Ja siis tõttas ta
tele.

Pergamenti ostis ta isse; agga sammeti
ostmist jättis ta omma abikasa hõõks, kes,
kuida kõi naesterahwas, sesugguse ridelauba
peale ošawam olli. Pärast lõunat olli ta
jälle täieste töö.

Kui Bernard omma kassoisat ilma wio-
lita näggi koddod tulleswad, hakkas ta libbedaste
ja wallusaste nutma. Siis läks ta nurka,
nuttis weel ja uinus wimalis maggama. Nei-
marf watas omma töö kallalt aeoti poisi pole, ja
kui ta tedda kahwatuks näggi sawad, panni ta
tedda omma asfemele sängi ja lattis tedda rie-
tega finni. Ohto eel hakkas poisil pallawa
tuks. Ta looskles, kõnneles unnes ja ajas ri-
ded pealt ärra.

„Pois on haige“ — ütles Neimarf mur-
retsedes omma abikasale — „tännane ehmatu-
s on tedda haigeks teinud.“

„Sedda weel olli waja!“ ütles emmand
Margareta pahhanded. Emmetige, kui armas
Zummal tedda ennese jure wõttaks, olleks tem-
ma ja meie ka waewast peastetud.“

" Oh Margareta, ärra rägi seddawisi! " manitses Neimarf — " Meie taewane Jäsa woiks jo meie poeakesega seddasamma tehha. "

" Agga ütle mulle ommetige, " kaebas nae-
ne, " mis meist weel peab sama, kui luggu
ikka nenda käib? Tahhad sa ikka poisit jures
istuda, tedda finni katta, temmale jua anda,
kuida ja siis hommen jõuad tööd tehha? Kui
poisil soetõbbi hakkab, egga meiegi siis sest pea-
se! Eks ta jamsi jo?

Luggu olli ka tõeste nenda. Lahtiste sil-
madega jamsis Bernard wiolist, wahhest jälle
omma isä peast, mis ta waagnas näinud ja
mis ta piddand sõma, wahhest jälle Margareta
waljusest ja Jürri heldusest.

" Armas ellake " — ütles Neimarf omma
abbikasale — olgo sulle teada, et Bernard, kui
ta sind tänna lõune aeal waagnaga näggi tul-
lewad, wassika pead omma isä werriše pea
sarnatseks arwanud, ja selle läbbi ni raskeste
olli ehmatand. Se ep se aäsi olli, mis ta
mulle kõrwa johhis. Ja olleks sinna isä ni
liggidalt kui meie mõllemad sedda huffamišt
näinud, ja werrišt pead omma jalge ette näind
werewad; kü! sa annaksid siis õlpsamalt poisit
tännast eksitušt andaks. "

" Agga mõtle ommetige, mees! mis meist
kül peab sama, kui need allalised murred kog-
goni ei lõppe?! "

Ja Neimark kostis lauliko suuga ja usklike
süddamega :

„ Mis mul' sest surest murrest abbi?
Mis kasso annab kurvastus?
Sa lääd kül wannaks murre läbbi,
Ei lõppe sinno willeksus
Kui sinna liast murretsed
Siis ennam waewa kaswatad. ”

Paulo sõnnadel on ikka surem wäggi inni-
mese süddame ülle, kui teistel sõnnadel. See
pärrast ei usaldand Margareta mitte ennam
wasto räkida, waid arwas sedda salmi õtse
lillemelt antud, ja allandas ennast usklikult selle
alla. Neimarki kasso peale läks ta abbikasa
ja mõllemad tüdrukud maggama, agga ta isse
jõi haige jure, kedda ta saggedaste kõigest jõ-
ust piddi assemel kinni hoidma. Ta andis
poisikesele rawwanduse tušsas rohkeste külma-
wet jua, selle järrele ta pärrast kufte laulo
kangeste hakkas higgistama ja siis rahholisemaks
sai.

Teisel päwal tulli emmand Pimpel lauliko
jure, ja sohhis temmale jutto kõrwa siise.
Warsti läks laulik temmaga wälja ja tulli al-
les pari tunni pärrast agga rõõmsa näoga tag-
gasi. Müid lükkas ta radiherra kirja ja kõit
pottikesed, kus särjesappi ja musta sees olli,
kõrwale, ja hakkas sure hõlega teist kirja kirju-

tama. Ta kirjutas terve päwa ja terve öö. Arwast tõusis ta omma toli pealt, panni pead jahhutuseks külma akna ruto külge, kõndis siis mööda tubba, kõnneles pommisedes ja lahutas käsfi kui õppetaja kantslil. Kui ta omma poeas kesele, kes ällis maggas, sai suud andnud, ja omma naesele, kes haiget walwas, tanno ja armastuse pärrast sai kät pigistanud, läks ta ue holega omma töö jure taggasi. Agga emmand Neimarf ei sanud mitte otsust egga teada, mis töö se pididi ollema.

„Küllap sa sedda ommal aeal teada saad“ — nenda lõppetas Neimarf ifka temma nõudmist — „ja sa rikkusid omma ja minno rõmo, kui sa emmanda Pimpeli läbbi minno salladust püiaksid teada sada.“ Teisel päwal hakkas Neimarf rõmo pärrast, et töö walmis sanud, omma naese kaela, ja tunnistas, et töö õige kauniste sigginud. Siis mõttis ta kirja, ja jooksis ruttuste koddunt. Lülki aea pärrast kuuldi tedda taggasi tullemad, agga jalla astumise kõrwas ka weel teist kollinat.

„Kui minna selgeste ei teaks“ — ütles emmand Neimarf — et wiol pandiks on, et emmand Pimpel liikumata kalf ja minno mees rahhast lagge on: siis ufsaldaks ma öölda, et praego wiolit ommast kätist koritakse.“

Ja, et emmand Neimarf mitte wallet polnud kuulnud, sedda ütlesid temmale wioli häled, mis ukse tagga kuuldi. Korraga läks ukse lahti,

ja Neimark astus tuppa, teises käes viol, teises pogen. Ta tuli omma abbi kasa pole, hakkas temma ümbert finni, nenda et viol ja pogen naese selga risti tullid, ja waotas tedda rõmo pärrast omma rindele.

"Ta on jälle minno omma!" õiskles ta rõmo piisaratega. Tühhise annesulle läbbi olen ma tedda jälle lätte sanud."

"Ja omma hole, omma pea ja kae läbbi!" — õiendas emmand Neimark. Agga sa karrad poisid ülesse."

"Tõusko nüid peale!" kostis Neimark rõmustes. "Kui ta wilit näeb, saab ta wiist terweks."

Ta panni wioli seisma ja tõi lasti õuest süsse.

Nüid hakkas ta omma naesele räkima, kuida luggu olli olnud ja ütles: Se Rootsimaa herra, kes minno ramatud emmanda Pimpeli kääst ostis, olli Rootsi kuningaga tallitaja sikkertar meie Hamburri linnas, kedda ommale maale surema ammetile taggasi kutsuti. Sellele olli emmand Pimpel mind ettekiitnud kui õppetud laulo ja ramato teggijat, kes kõige asja peale oßsaw, muud kui rahha koggomises ja hoidmises rummal. Se jut polle minna enne segi arwates hopis walle. Oma sikkertari ettekiimise peale laskis tallitaja herra isse mind emmanda Pimpeli läbbi kutsuda, ja andis mulle kirja tehha, mis Rootsimaa üllema kohtoherrade

lätte piddi minnema; se ep se tö olli, mis ma sinno ees sallaja piddasin. Se olli ni wägga tallitaja herra melepärrast, et ta mulle — arwa sedda rõmo! täis 25 rubla selle eest andis! "

„Kakskümmend wiis rubla? " kordas Margareta ohkades, sest ta arwas, mis asja selle summa eest kõik majase olleks sündind soetada, " Sul on siis weel wiis rubla alles, kui sa wioli said wäljalunnastand? "

" Wõtta näppust! " kostis Reimark — " mõtle ommetige intresside peäle! Ma piddin rõmus ollema, et emmand Pimpel 25 rubla eest mo kalli wioli wäljaandis. "

" Oh sinna sõdikohing! " karritas emmand Reimark. " Kui se naene ülle meie uksepakko tulles, tahhan ma tedda õhhetada! Mis meil nüüd sennest pihkus on, et sa kaks päwa tüdumatalt kui rätsep olled istunud ja tööd teinud? ei ühtigi! "

" Eks se olle ühtigi? " küsis Reimark naljalt ja näitis wioli peale. Oh naene! oh Margareta! ärra walla minno rõmo sekka sappi! Kõl ma hakkas niohhe teist kirja jälle kirjutama, egga tahha waewast hoida. Ja kas tead weel middagit? " Ta panni suu naese kõrwa jure, ja ütles: " kes teab, ehk ma saan weel Rootsi-kunninga tallitaja sikkertariks " — ütles ta maddala hälega. Sedda tähhendas herra mulle eemalt. Siis olleks küll ramato- ja lau-

lo, teggemine otsas, agga 300 rubla aastas ja weel mõnned kõrwalised koppitad pealegi, ei sünni meie kohta põllustada."

"Oh Jürri!" ütles einmand Reimark, ja panni käed risti! "kui se asü Jummal tahts mine olleks! hakka kahhe kääga sellest linni, ja jätta lauloteggemist mahha."

"Noh, mis jääks mulle siis muud mo mele jahhutuseks, kui minno wiol? küssis Reimark lihwatand süddamest. "Kas sa nüüd weel kahhetse, et ma sedda jälle kätte sain?"

"Ei, oh ei mitte!" tunnistas emmand Margareta. "Immetige on sul ilma wiolita weel middagit — paljogi. Kas se polle ühtegi? rähgin ma sinno omma sõnnadega" — ja panni ta ette lihawat ja terwisest punnetawat Silwiust, kes isfale wasto naeris. "Ja kas minna ka polle ühtigi? ja Klara ja Brigitta ka ühtigi?"

"Kül, kül!" tunnistas Reimark. "Paljo wiolid ollete wäärt. Egga sünni haiget Bernardigi unnustada. Agga poisil on õige surmaunni, et ta selle karraga ülles ei ärka. Issand, maggab temma, — ütlen ma omma Dnisteggija jüngritega — siis on ta terweks saamas. Ja minna woin kül ilma kartusega piisut mängima hakkata."

Ta mõttis wioli, seadis teled hälele ja hakkas mängima, agga esmalt tasfakeste ja waltis ikka nore maggaja peale. Sesamma ärkas

jo eesimeeste tripude aéal üllese, wahtis selge filmiga ümber ja küsis äkitselt: "Jürri, etse olnud wiol?"

"Jah, ta ons, mo kallis pois!" distles laulik. "Kule ommetige, kui kauniste ta hüis ab." Ta mängis.

"Lassee minna ka mängin!" pallus Bernard.

"Di, sa olled jo senneks weel nõdder" — kostis Neimark — "Kannata senniks, kunni sa hopis terve olled."

"Ma ollen jo terve!" kinnitas Bernard ja tõusis assemelt üllese. Lassee mind üht ainuust forda mängida, kallis Jürri!"

Neimark ei jõudnud enam wasto toetada, waid andis wioli ja poogna poisi kätte, kes küll wärrisewa käega, agga nähtawa rõmoga mõnd tripu tõmbas. Peagi wõttis laulik isse mängimist üllese ja Bernard wahtis rõmost läikewa filmiga pealt.

"Wata!" kiitles ennaest Neimark — "etse minno wiol jõua immet tehha? Etse ta olle poisikesele kõigeparrem arstirohhi ja kinnitus?"

"Kui ta jõuab immet tehha" — kostis emmand Neimark pilgates ja ukse jurest omma mehhe jure taggasi tulles, — "siis katsu temma läbwi nüüd 4 koppikad kirjakeandjale kes sedda kirja tonud. — Tulle ommetige tuppa, armas Pealind!" hüidis emmand ukse pole.

"Hea sõbber" rakis Neimark sissetullijaga

— „ma arwan, sinno firri seal toob mulle wiist tunniſkirja, et se ehk teine õppetud mees: te ſelts mind nende oſſaliikmiſ nimmetab. Ma ollen praego rahha poleſt kül waene, agga ſedda riſſam hea mele poolt. Kaſ ma pean ſulle nüid 4 koppika eest lauluſid teggeſ ma, ehk mängima. Ma ollen parrajaſte tööl — wallitſe ſiis kumba tahheſ.“

„Kaſ ma tohhiſ lahti tehha?“ küſſiſ emmand Margareta ja näppiſtaſ pitſerit.

„Se on jo pealegi würſtliſ.“

Nüid panni Reimarſ wioli kõrwale, wõttiſ kirja kätte, ja wahtiſ tedda pealt holiſalt. Minno wiol on ſulle pandiſ kirjarahha eest — ütles ta kirjaſandjale — „ja pealegi ſeſinnane ſammetiga palliſtud firri ſeal laua peal.“ Ta wõttiſ ſiis kirja lahti ja luggeſ.

Luggedeſ tunniſtaſ ta näggo ſuurt tähhelepannemiiſt; ta näggo wenniſ imetſedeſ pitſkaſ ja wiimaſ langes kääſi kirjaga põlwe peale. Selle waſto tõſtiſ ta ſilmaſ waggaste taewa pole ja rääkiſ ligutud ſüddameſt: „Jõſand, keſ minna ollen, et ſa mulle nenda teed? Wagga Jobilie, keſ paljo kaewimine ja walluſamaſte kannataſ kui minna, andſid Sa kahe wõrra jälle taggaſi, miſ ta olli kaotanud — ja minna —! Ellake, naene, minno laſſed! ühhenägede ennaſt minnoga, meie Jummalat tännama. Eſt Temma, kelle käeſ kõiſ ſüddamed on kui weeſoned, on armoliſe Weimari würſti

süddant juhhatand, et sesamma mind selle kirja sees omma ramato, loggo üllewatajaks nimmetab, mulle aastas 450 rubla, pri korterit ja kütet tootab, ning aega ja mahti kül weel annab laulusid ja ramatuid teha. Ma piddin omma ramatud, loo polest nappilt 100 tükki ennesest tõukama, ja leian nüid mitto 1000 jälle! Ramatuide seas ellan ma nüid kõik ommad päwad — mis kallis ello saab se ollema! Ja sedda õnne läkitab mulle Jummal mo lauliko ammeti läbbi, sest ma ollin selle armolise Würostile omma laulude promi läkitanud. Oll se pärrast kudetud, kallis lauliko tarkus!

„Ja mis se on? küsis rõmopisaratega emmand Margareta, ning tõstis pabberi lehhe, sest ülese, mis kirja seest mahha kukkus.

„Se kirri juhhatab meie kätte 150 rubla reisi- ja weddo, kullo tarbeks — ütles Reimarl.

„Et lähheme siis õnnistud Weimari-maale. Kui seal ka pima ja met ei jookse, siis saab meil ommetige iggapäwast leiba ollema ja mul — paljo ramatuid. Pealind, sinno kässt tõi õnne! Ma tahhan 4 koppika assemel 2 ehk 3 rubla so pihko panna, kui ma omma rahha kirja saan wahhetanud.

Suur rõõm, kuidas sedda siin nähti, ei jõua paljo sõnno teha. Kui suremad lapsed wannemaid nuttes näggid teine teist kaenlasse wõtwad, nuulsusid nemmad ka, ommetige naeratafid nemmad nutto wahhel; sest nemmad

mõistfid kül, et wannemad mitte kurbtuse pär-
rašt nutnud, waid rõmo pärrašt. Ja Reimarł
wõttis omma wioli jälle kätte, ja mängis ni
kauniste kui ialgi enne sedda, kalli laulowił,
felle kõrwa ta ligutud süddamešt laulıs:

„Kes Jummalat ni lasseb tehha
Kui temma tunneb üllewelt;
Ei Jummal temmašt ärra lähhe
Et temmal kül on hädda teal.
Kes Jummalast ei taggane
Ei Jummal tedda unnusta.“

Kõik need innimesed, kennešt sesinnane jut
rägib, on jo ammogi surma roaks sanud. Kõi-
geesmałt surrid Hamburri linnas auahne Bus-
termann ja temma naene waesuses ja ilma
kurtmata. Mitto astad iljemine surri ka Rei-
marł ja temma abbiłasa Weimari linnas.
Ugga ta olli omma ello aeges paljo laulusid
teinud ja kirjutanud. Temma tehtud kirjasi
on weelgi alles, temma waggad laulud on lug-
gemata hulka ristirahwašt ärratand, rõmuštand
ja finnitand. Ka meiegi lauloramatus on tem-
ma laul: „Kes Jummalat ni lasseb tehha“ —
mõnnus trõõstima, ja temmašt tehtud wiis üp-
ris wägga kaunis, ja sellepärrašt jo peame
laulikut aus piddama.

Weimari linna aearamat juttustab, et Ber-
nard Busermann aastal 1711 kui würstlik
mängomeister ärrasurnud, ja et temma abbiłasa

Reimarki tüttar olnud ristinimmega Amarillis. Sennest same arro, et laulikule pärrast weel üks tüttar sündinud, kellele ta jälle omma tahtmise järrele sesammasugguse mõda nimme andnud, kuida ta, kül emma meelepahhanduseks, jo omma poea Silwiusese olli pannud.

Kirjotaja lõpetab omma juttu süddamelikkosowimisega, et ta nored luggijad ka ikka Zummalat lasseks tehha, agga mitte omma issemelikko nõu järrel ei teeks: Siis on nende põlw hästi siin, agga parrem weel seal ilmas.

